

Usporedba hrvatskih padeža i japanskih padežnih čestica

Jukić, Jan Marko

Master's thesis / Diplomski rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Pula / Sveučilište Jurja Dobrile u Puli**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:137:594748>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-08-06**

Repository / Repozitorij:

[Digital Repository Juraj Dobrila University of Pula](#)

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Filozofski fakultet
Odsjek za azijske studije
Studij japanologije

Jan Marko Jukić

Usporedba hrvatskih padeža i japanskih padežnih čestica

Diplomski rad

Pula, rujan, 2023.

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Filozofski fakultet
Odsjek za azijske studije
Studij japanologije

Jan Marko Jukić

Usporedba hrvatskih padeža i japanskih padežnih čestica

Diplomski rad

JMBAG: 0036504605, redoviti student

Studijski smjer: Japanologija

Predmet: Lingvistika japanskog jezika

Znanstveno područje: humanističke znanosti

Znanstveno polje: filologija

Znanstvena grana: japanologija

Mentor: prof. dr. sc. Irena Srdanović

Pula, rujan, 2023.

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

Ja, dolje potpisani Jan Marko Jukić, kandidat za magistra japanologije ovime izjavljujem da je ovaj Diplomski rad rezultat isključivo mogega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio Diplomskog rada nije napisan na nedozvoljen način, odnosno da je prepisan iz kojega necitiranog rada, te da ikoji dio rada krši bilo čija autorska prava. Izjavljujem, također, da nijedan dio rada nije iskorišten za koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

Student
Jan Marko Jukić

U Puli, 23.9., 2023. godine

IZJAVA o korištenju autorskog djela

Ja, Jan Marko Jukić dajem odobrenje Sveučilištu Jurja Dobrile u Puli, kao nositelju prava iskorištavanja, da moj diplomski rad pod nazivom Usporedba hrvatskih padeža i japanskih padežnih čestica

_____ koristi na način da gore navedeno autorsko djelo, kao cjeloviti tekst trajno objavi u javnoj internetskoj bazi Sveučilišne knjižnice Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli te kopira u javnu internetsku bazu završnih radova Nacionalne i sveučilišne knjižnice (stavljanje na raspolaganje javnosti), sve u skladu s Zakonom o autorskom pravu i drugim srodnim pravima i dobrom akademskom praksom, a radi promicanja otvorenoga, slobodnoga pristupa znanstvenim informacijama.

Za korištenje autorskog djela na gore navedeni način ne potražujem naknadu.

U Puli, 23.9.2023. (datum)

Potpis
Jan Marko Jukić

Sadržaj

1. Uvod	3
2. Cilj istraživanja.....	4
3. Prijašnja istraživanja	5
4. Istraživačka metoda.....	9
4.1 Definiranje uzorka	9
4.2 Valjanost uzorka na kojemu se vrši istraživanje	10
4.3 Analiza uzoraka	11
5. Prikupljanje podataka	12
5.1 Semantički ekvivalent u istoj ulozi	13
5.2 Različit izraz u istoj ulozi	14
5.3 Različit izraz s različitim ulogom.....	15
5.4 Semantički ekvivalent s različitim ulogom	16
6.1 Nominativ.....	17
6.1.1 Nominativ i čestica <i>HA</i>	18
6.1.2 Nominativ i čestica <i>GA</i>	19
6.1.3. Nominativ i preslikavanja bez čestice (\emptyset)	20
6.1.4 Nominativ i čestica <i>NO</i>	23
6.1.5 Nominativ i ostale čestice	24
6.2 Genitiv	26
6.2.1 Genitiv i čestica <i>KARA</i>	27
6.2.2 Genitiv i čestica <i>NO</i>	28
6.2.3 Genitiv i čestica <i>NI</i>	29
6.2.4 Genitiv i čestica <i>WO</i>	29
6.2.5 Genitiv i čestica <i>DE</i>	30
6.2.6 Genitiv i čestica <i>GA</i>	31
6.2.7 Genitiv i ostale čestice.....	32
6.3 Dativ	33
6.3.1 Dativ uz česticu <i>HE</i>	34
6.3.2 Dativ uz česticu <i>NI</i>	35
6.3.3 Dativ uz ostale čestice.....	35

6.4 Akuzativ	36
6.4.1 Akuzativ uz česticu <i>WO</i>	37
6.4.2 Akuzativ uz česticu <i>NI</i>	38
6.4.2 Akuzativ uz ostale čestice	39
6.5 Lokativ	41
6.5.1 Lokativ uz česticu <i>WO</i>	43
6.5.2 Lokativ uz česticu <i>NI</i>	44
6.5.3 Lokativ uz česticu <i>DE</i>	45
6.6 Vokativ	46
6.7 Instrumental	47
6.7.1 Instrumental uz česticu <i>DE</i>	48
7. Zaključak	49
8. Literatura	51
9. Sažetak	53
10. Summary	54
11. 論文の要旨	Error! Bookmark not defined.

1. Uvod

Imenice u japanskom i hrvatskom jeziku naizgled ne mogu biti različite po svojim svojstvima. Dok su japanske imenice potpuno nepromjenjive vrste riječi, iz stajališta morfologije, hrvatske imenice su riječi koje karakteriziraju čak tri gramatičke kategorije: rod, broj i padež (Silić, Pranjković, 2005, p. 97). Značenje imenica, odnosno njihove uloge u rečenici, na hrvatskom jeziku uvelike ovisi o tome u kojemu su one padežu. Mehanizam kojim se to ostvaruje u japanskom jeziku je „格助詞 [*kakujoshi*]“, takozvana padežna čestica, rječica od jednog ili dva sloga koja se dodaje na japansku imenicu kao sufiks te određuje ulogu imenice u rečenici (NINJAL, 1978, p. 19).

Hrvatski jezik ima sedam padeža i oni su: nominativ, genitiv, dativ, akuzativ, lokativ, vokativ i instrumental (Silić, Pranjković, 2005, p. 199). S druge strane, u japanskom jeziku se susrećemo sa sljedećim padežnim česticama: *GA*, *NO*, *NI*, *HE*, *WO*, *KARA*, *MADE*, *DE*, *TO* i *YORI* (Kitahara, 1981, p.220; Sugimura, 2002, p.39). U ovome će se istraživačkom radu usporediti način na koji se koriste hrvatski padeži i japanske padežne čestice. Drugim riječima, koje funkcije imaju hrvatski padeži, a koje japanske padežne čestice te koje funkcije su kojim padežima i padežnim česticama zajedničke, a koje različite.

Kada bi se moglo pokazati da postoje parovi hrvatskih padeža i japanskih padežnih čestica koji se po svojim funkcijama snažno podudaraju, takvo saznanje bi moglo pomoći hrvatskim govornicima koji uče japanski jezik i obrnuto. U ovom će se radu uspoređivati padeži i padežne čestice kroz analizu izvornog teksta na hrvatskom jeziku i njegovog prijevoda na japanski jezik te će ciljevi navedene analize biti pojašnjeni detaljnije. Nadalje, u ovom će se radu definirati proces kojim će se bilježiti i analizirati hrvatske imenice te japanske padežne čestice. Definirati će se uzorak koji će se koristiti za analizu te će se izvršiti provjera karakteristika uzorka kako bi se utvrdilo je li odabrani uzorak reprezentativan pravom jeziku u dovoljno zadovoljavajućoj mjeri. Konačno, prikupljeni podaci bit će obrađeni kako bi bilo moguće razlagati o načinu na koji se hrvatski padeži i japanske padežne čestice koriste te će ti načini biti uspoređeni.

U ovom radu korištena je moderna varijanta takozvane Hepburnove romanizacije kako bi se japanske riječi zapisale na latinici. Kako bi ih bilo lakše raspoznati, japanske riječi su u ovom radu dodatno obilježene time što su pisane u kurzivu. Nadalje, sve japanske čestice su u ovom radu obilježene time što su pisane velikim tiskanima slovima dok su u glavnom dijelu istraživanja. Pri zapisu se za većinu čestica koristi princip transkripcije, uz sljedeće iznimke za koje se koristi princip transliteracije. Čestica (は) se u ovom radu zapisuje kao *HA* iako je njezin izgovor sličniji „*wa*“, čestica (を) se zapisuje kao *WO*, a čestica (へ) se u zapisuje kao *HE*.

2. Cilj istraživanja

Cilj ovog istraživačkoga rada je analizirati tekstove na hrvatskom jeziku i njihove ekvivalente prijevode na japanskom jeziku kako bi se mogao stvoriti model za uspoređivanje hrvatskih padeža i japanskih padežnih čestica po njihovim funkcijama, odnosno prikazati mjeru ekvivalentnosti proizvoljne imenice na hrvatskom jeziku u nekom padežu i iste prevedene imenice na japanskom jeziku u kombinaciji s određenom japanskom padežnom česticom, odnosno u obliku bez dodatne čestice. Sukladno tome, istim bi se modelom moglo predvidjeti kojoj padežnoj čestici i s kojom vjerojatnošću odgovara koji padež i obratno, te bi se moglo utvrditi koji su parovi padeža i padežnih čestica najbliži po funkciji te u kojim parovima postoji najviše nepravilnosti. Cilj ovoga rada je istražiti navedenu korelaciju za sve hrvatske padeže: nominativ, genitiv, dativ, akuzativ, vokativ, lokativ i instrumental i za japanske padežne čestice: *GA*, *NO*, *WO*, *NI*, *HE*, *TO*, *YORI*, *KARA*, *MADE* i *DE*, te eventualno uz dodatne nepredviđene japanske čestice ako se pokaže u analizi da je korelacija između njih i hrvatskih padeža visoka. Kada bi cilj ovog diplomskog rada bio preformuliran u istraživačko pitanje, ono bi bilo sljedeće: U kojoj mjeri proizvoljni hrvatski padež odgovara po funkciji proizvoljnoj japanskoj padežnoj čestici i obratno?

3. Prijašnja istraživanja

U ovom poglavlju dan je kratak pregled značajnijih ranijih istraživanja. Werner (1998, p.59) iznosi problematiku ranih japanskih gramatika koje su pisali autori iz europskih zemalja. Govori kako su bile veoma fokusirane na prevođenje te kako bi određeni pojmovi ostali nedefinirani, odnosno da se njihova definicija uzimala nekritički, „zdravo za gotovo“. Kako bi se izbjegle moguće nejasnoće, u ovom će se poglavlju pobliže definirati pojmovi koji se koriste u ovom radu. Počevši s hrvatskim jezikom, kada je riječ o gramatičkim kategorijama, apstrakcijama kojima grupiramo elemente jezika sličnog oblika ili funkcije, možemo kao gramatičku kategoriju definirati vrste riječi (Silić, Pranjković, 2005, pp.37,38). Jedna od vrsta riječi su imenice, a Silić i Pranjković (2005, p.39) ih definiraju na sljedeći način: „Imenice su riječi koje znače predmet (kuća, grad, kamen), svojstva (radost, bol, vještina), pojave (grom, svjetlo, tama) i bića (čovjek, životinja, ptica). Sve to se svodi na gramatički sadržaj 'predmet'.“ Nadalje, morfološki gledano, hrvatske imenice su riječi koje karakteriziraju gramatičke kategorije roda, broja i padeža (Silić, Pranjković, 2005, p. 97). Konačno, značenje imenica, odnosno njihove uloge u rečenici, na hrvatskom jeziku uvelike ovisi o tome u kojemu su one od sedam padeža koji postoje u hrvatskom jeziku: nominativ, genitiv, dativ, akuzativ, lokativ, vokativ i instrumental (Silić, Pranjković, 2005, p. 199).

S druge strane, jedan od načina na koji bi se mogle klasificirati riječi u japanskom jeziku je takav da se definiraju „助詞 [joshi]“, takozvane pomoćne riječi za koje će se u ovom radu koristiti termin „čestica“, odnosno „japanska čestica“ (Werner, 1998, p.142). Definicije čestica kažu da su one zavisne riječi koje u rečenici neposredno slijede imenice te opisuju njihov odnos s predikatom rečenice i drugim imenicama u toj rečenici (NINJAL, 1978, p.19). Kawashima (1999) uz maloprije navedenu definiciju nadodaje da su japanske čestice nepromjenjive vrste riječi te da također mogu dati dodatno značenje ili određenu nijansu imenici koju opisuju. Moguće je definirati razne potkategorije japanskih čestica ovisno o njihovoj funkciji od kojih je jedna od najreprezentativnijih takozvani „格助詞 [kaku-joshi]“. One se pripajaju imenicama te označavaju njihov „padež“ (Werner, 1998, p.142). Mori (2017, p.16) navodi dodatnih pet kategorija te definira čak šest podskupova

japanskih čestica: „終助詞 [shuujoshi], 係助詞 [kakarijoshi], 副助詞 [fukujoshi], 準体助詞 [juntaijoshi], 接続助詞 [setsuzokujoshi] i 連体助詞 [rentaijoshi]“. Kitahara (1981, p.220) također navodi šest kategorija japanskih čestica, pri čemu se one ne podudaraju potpuno s onima koje iznosi Mori (2017, p.16). Navodi „間投助詞 [kantoujoshi]“, ali zato ne spominje „連体助詞 [rentaijoshi]“. Vidljivo je da ne vlada potpuna suglasnost ni oko načina na koji treba definirati te potkategorije, niti o tome koje točno čestice spadaju pod koju kategoriju. To je pogotovo vidljivo iz činjenice da Kawashima (1999) u svojoj knjizi o japanskim česticama ni u jednom trenutku ne klasificira japanske čestice u potkategorije.

Međutim, za potrebe ovog rada najvažnija je potkategorija japanskih čestica za koje u literaturi ipak pretežito postoji klasifikacija, a to su „格助詞 [kakuji]“. Na njih će se pretežito istraživanje u ovome radu ograničiti te se na njih misli kada se koristi izraz „padežne čestice“. Uz prijašnju definiciju, navodi se kako padežne čestice otkrivaju odnos imenice koju modificiraju s ostalim imenicama u rečenici (Kitahara, 1981, p.220). Kategorija japanskih padežnih čestica je dakle prihvaćen pojam, ali mišljenja o tome koje točno japanske čestice spadaju pod padežne čestice se razlikuju. Na primjer, Mori (2017, p.16) nabroja samo pet padežnih čestica: „WO, NI, GA, TO i DE“. Česticu NO ne nabroja kao padežnu česticu. Time se ne slaže popis gramatičkih čestica koji iznosi Kitahara (1981, p.220) koji sadrži sljedećih devet čestica: „GA, NO, WO, NI, HE, TO, YORI, KARA, i DE“. Kako bi analiza u ovom radu bila potpunija, u svrhu ovog rada koristit će se definicija koja sadrži više padežnih čestica. Štoviše, uz nabrojanih devet čestica, dodatno će se razmatrati i čestica MADE koju Sugimura (2002) svrstava kao padežnu česticu. Ona ima značenje „do“ te je logični par padežnoj čestici KARA sa značenjem „od, iz“. Drugim riječima, u svrhu ovog rada sljedećih deset japanskih čestica smatra se padežnim česticama: „GA, NO, NI, HE, WO, KARA, MADE, DE, TO i YORI“. Njima će se baviti ovaj rad, uz iznimke iz drugih kategorija čestica ako će se iz obrađenih podataka pokazati da je to potrebno.

Učenje stranog jezika razlikuje se od učenja materinjeg jezika po brojnim aspektima, ali možda najvažniji za kontekst ovog rada je činjenica da učenici stranog jezika već poznaju jedan jezik kojim se mogu služiti pri učenju drugog jezika (Stickel, 1916, p.8). Stoga je i logično da traženje ekvivalenta za japanske čestice u gramatikama europskih jezika nije nova zamisao. Mitani (1997) u svojem udžbeniku hrvatskog jezika namijenjenom japanskim govornicima predstavlja zamisao da određeni padeži odgovaraju određenim japanskim česticama. Na primjer: nominativ odgovara čestici *GA*, dok akuzativ odgovara čestici *WO*, i tako dalje. Nadalje, u slučaju njemačkog i japanskog jezika, padežne su čestice bile uspoređivane s njemačka četiri padeža na sličan način. Čestica *HA* se poistovjećivala s ulogom nominativa, *NO* s genitivom, *NI* s dativom i konačno *WO* s akuzativom (Werner, 1998, p.57). Međutim, ne radi se uvijek usporedba između čestica i padeža. Kawashima (1999) u svojoj knjizi o japanskim česticama uspoređuje japanski i engleski jezik te navodi kako se japanske čestice smatraju ekvivalente ponajviše engleskim prijedlozima, ali također ponekad i veznicima i usklikima. Kada bi zaista uvijek vrijedila pravila poput onih koja su iznesena za hrvatski i njemački jezik, učenje japanskih padežnih čestica govornicima hrvatskog jezika, i obrnuto, bila bi vrlo jednostavna stvar, no promatranjem čak i jednostavnijih primjera može se brzo pokazati da takva povezanost padeža i padežnih čestica nije uvijek jednoznačna. Dakle takvi pristupi su ipak samo aproksimacije. Kako će se pokazati u ovom radu i kako navodi Kitahara (1981, p.102): „Ne postoji 1-1 korespondencija između padeža i padežnih čestica.“

Na primjer, takozvani slavenski genitiv može označavati objekt u rečenici u kojoj subjekt ne postoji (Silić, Pranjković, 2005, p. 202), dok bi na japanskom jeziku u takvim rečenicama subjekt i dalje bio izražen česticom *GA*. Očekujemo da čestica *GA* odgovara nominativu, ali u sljedećoj rečenici vidimo genitiv u hrvatskoj rečenici a), a ne nominativ:

- a) Nema **kruha**.
- b) パンがありません。
- c) **Pan ga arimasen**.

S obzirom na to da je odgovor na pitanje postoji li jasna i jednostavna veza između padeža i padežnih čestica očito ne, relevantno pitanje za istraživanje postaje u kojoj mjeri se takva veza između bilo kojeg specifičnog para padeža i padežnih čestica ostvaruje u praksi, odnosno koji je par padežna čestica – padež najbliži 1-1 korespondenciji? Odnosno, ako ne postoji 1-1 korespondencija, preslikava li se možda proizvoljni padež u ograničen podskup padežnih čestica? Kitahara (1981, p.99) opisuje kako je sličnom problemu pristupljeno u gramatici japanskog jezika pisanoj na portugalskom jeziku iz ranog 17. stoljeća, odnosno kako J. Rodriguez (1604-08) u svojoj „*Arte da Lingoa de Iapam*“ poistovjećuje padeže i padežne čestice, ali ne na jednostavan način da ih uparuje jedan naprama jedan, već iznosi niz padežnih čestica koje mogu odgovarati određenom padežu. Tako navodi da vrijedi:

Nominativ: \emptyset , *HA*, *GA*, *NO*, *YORI*

Genitiv: *NO*, *GA*

Dativ: *NI*, *HE*

Akuzativ: *WO*, *HA*, *GA*

Vokativ: \emptyset , *IKANI*

Ablativ: *YORI*, *KARA*, *NI*

Iz navedenih podataka nedostaju lokativ i instrumental pa nije moguće poistovjetiti izrečeno s hrvatskim jezikom, ali u ovom bi se istraživanju ciljalo pokazati, odnosno dokazati da je moguće na sličan način grupirati hrvatske padeže i japanske padežne čestice kojima one odgovaraju na način usporedbe postotka korelacije pojedinačnih padeža i padežnih čestica.

4. Istraživačka metoda

Prvi korak ovog istraživanja je analizom literature odrediti definiciju japanskih padežnih čestica i hrvatskih padeža u odnosu na njihove funkcije. Koristeći spomenute definicije, bilo bi moguće obraditi pisane tekstove na japanskom i hrvatskom jeziku, te bi bilo moguće na osnovu njih donijeti zaključke o korištenju japanskih padežnih čestica i hrvatskih padeža. Međutim, obzirom da se ovaj rad bavi usporedbom japanskih padežnih čestica i hrvatskih padeža, neophodno je analizirati tekstove na japanskom i hrvatskom jeziku koji bi se mogli smatrati ekvivalentnima kako bi se došlo do traženih zaključaka. U kontekstu ovoga rada, kada se govori o ekvivalentnim tekstovima, misli se na originalne hrvatske tekstove i njihove prijevode na japanski jezik i obratno. U ovom radu cilj je obraditi tekst izvorno pisan na hrvatskom jeziku i njegov ekvivalentni prijevod na japanski jezik. Naravno, kako je cilj ovog rada istražiti kako se funkcije padeža preslikavaju na padežne čestice u japanskom jeziku, i obratno, bilo bi idealno izabrati takve originalne tekstove čiji su prijevodi izvedeni izravno iz originalnih tekstova, a ne kroz neki drugi jezik, na primjer prijevod s hrvatskog, na engleski, pa s engleskog na japanski. Na žalost, takvih tekstova u vrijeme pisanja ovoga rada nije bilo mnogo, te će se koristiti uzorci iz sljedećeg teksta autora Ivane Brlić-Mažuranić: „Čudnovate zgode šegrta Hlapića“ (1977) i prijevod Ikuko Yamamoto: „見習い職人フラピッチの旅 [*Minarai shokunin Furappichi no tabi*]“ (2006).

4.1 Definiranje uzorka

Odabrani tekstovi neće biti obrađeni u cijelosti, već će se analizirati samo neka poglavlja. Kako bi se odredila koja poglavlja će biti analizirana, koristit će se metoda pseudo nasumičnog izbora kojom će se izdvojiti poglavlja za analizu izvornog teksta i njegovog prijevoda. Tokom analize hrvatskih tekstova bilježiti će se prvenstveno informacije o imenicama, odnosno informacije o njihovom padežu, njihovoj službi riječi u rečenici i u koju padežnu česticu se preslikava navedena imenica i s kojom funkcijom.

4.2 Valjanost uzorka na kojemu se vrši istraživanje

Zahvaljujući prijašnjim istraživanjima kao što je to istraživanje Z. Kolaković (2007), imamo informacije o distribuciji padeža koje možemo očekivati u našem uzorku. Koristeći korpusnu analizu, istraživači su pokazali kolika je zastupljenost kojeg padeža u građi koja se sastojala od usmenih izlaganja, pisane rasprave, prozних književnih tekstova, lirskih pjesama i dvije čitanke namijenjene djeci. Zastupljenost čestica u japanskim korpusima BBCWJ i CHJ je također istražena (Mori, 2017). Pokaže li se da omjer padeža u korpusima odgovara onome u pseudo nasumično odabranom uzorku koji će se koristiti u ovome radu, moglo bi se reći da je uzorak barem donekle reprezentativan jeziku, iako naravno ni jedno pojedinačno djelo ne može u potpunosti predstavljati ijedan jezik.

U sljedećoj tablici vidljiva je s lijeve strane pod stupcima „Korpus (Mori, 2017)“ relativna frekvencija pojedinih čestica do koja se može izračunati iz podataka koje predstavlja Mori (2017, p. 16), dok je na desnoj strani pod „uzorak“ vidljiva izračunata relativna frekvencija navedenih čestica u uzorku koji se koristio u svrhe ovog istraživačkog rada. Konačno, u stupcu „razlika“ vidimo koliko odstupa jedna relativna frekvencija od druge. Uglavnom su relativni postotci veoma slični, uz iznimku čestice *NO* i *TO*, ipak, moglo bi se reći da uzorak koji je prikupljen za ovaj rad u zadovoljavajućoj mjeri odgovara pravom stanju japanskog jezika koje je vidljivo u korpusima BCCWJ i CHJ.

Relativne frekvencije čestica					
	Korpusi (Mori, 2017)		Uzorak		
Čestice	Frekvencija K	Postotak K	Frekvencija U	Postotak U	Razlika
<i>NO</i>	366209	21.35	141	27.27	-5.92
<i>WO</i>	291261	16.98	85	16.44	0.54
<i>NI</i>	287665	16.77	76	14.70	2.07
<i>GA</i>	214550	12.51	61	11.80	0.71
<i>TO</i>	160613	9.36	11	2.13	7.24
<i>DE</i>	101881	5.94	28	5.42	0.52
<i>HA</i>	218021	12.71	85	16.44	-3.73
<i>MO</i>	75230	4.39	30	5.80	-1.42
SUMA	1715431	100	517	100	0.00

Tablica 1: Usporedba relativnih frekvencija japanskih padežnih čestica

Sljedeći istu metodu u radu se ispituje relativnu frekvenciju hrvatskih padeža, a za usporedbu su se koristili podaci iz istraživanja Kolaković (2007). Koristili su se podaci o ukupnoj zastupljenosti padeža u pisanim tekstovima namijenjenima različitim dobnim skupinama (Kolaković, 2007, p. 257). U sljedećoj tablici vidimo podatke o relativnoj frekvenciji padeža iz istraživanja Kolaković (2007), dok se relativna frekvencija iz obrađenog uzorka vidi u redu „uzorak“. Ponovno, uz male iznimke u podudaranju vokativa i lokativa, relativne frekvencije kakve zaista jesu u jeziku i kakve su u obrađenim tekstovima se podudaraju.

Relativna frekvencija padeža							
	Nominativ	Genitiv	Dativ	Akuzativ	Vokativ	Lokativ	Instrumental
Kolaković (2007)	43.4	12.67	6.47	24.7	2.13	5.94	4.72
Uzorak	41.80	14.75	6.76	20.49	0.41	9.84	5.94
Razlika	-1.60	2.08	0.29	-4.21	-1.72	3.90	1.22

Tablica 2: Usporedba relativnih frekvencija hrvatskih padeža

4.3 Analiza uzoraka

Iako je poznato da se u hrvatskom jeziku i drugim vrstama riječi može odrediti padež (Silić, Pranjaković, 2005, p. 199). Iz definicije japanskih padežnih čestica vidimo da one modificiraju samo određene japanske vrste riječi, te će se u ovom radu iz uzoraka jezika promatrati isključivo japanske imenice i zamjenice uz koje se mogu, ali i ne moraju pojavljivati japanske padežne čestice (NINJAL, 1978, p. 19). Drukčije rečeno, svaka pojava, odnosno elipsa, padežne čestice u analiziranim japanskim tekstovima bit će zapisana. Na definiranom uzorku će se proći kroz sve imenice i u originalnoj verziji teksta i u njegovom prijevodu te će se zabilježiti karakteristike tih imenica: padež ili padežna čestica te odnos karakteristika analizirane imenice s karakteristikama imenica iz prevedenog teksta. Bilo bi idealno kada bi za svaku imenicu u originalom radu bilo moguće jednostavno pronaći imenicu u prijevodu koju bi se neupitno moglo smatrati ekvivalentom, no to sigurno neće uvijek biti slučaj. Imenice bez jasnog ekvivalenta u prijevodu bit će tako i označene u svrhu analize.

Konačni rezultat ove analize bi se mogao prikazati kao težinski bipartitni graf koji bi označavao koliko se često koja padežna čestica preslikava u koji padež, i obratno, te bi dodatnom analizom bilo moguće odrediti i zašto i u kojim okolnostima koji padež prelazi u koju padežnu česticu i obratno. U tu svrhu bit će generirane i pomoćne tablice iz kojih će biti jasnije vidljiva svojstva pojedinačnog proizvoljnog padeža ili japanske padežne čestice, odnosno u kojoj mjeri se za njih ostvaruju preklapanja.

5. Prikupljanje podataka

Kako bi se mogle bolje usporediti funkcije hrvatskih padeža i japanskih padežnih čestica, u svrhu ovoga rada stvorena je baza podataka imenica na hrvatskom i njihovih ekvivalentnih imenica na japanskom jeziku i obrnuto, a navedene imenice bile su prikupljane na sljedeći način. Prvi korak bio je nasumično odrediti poglavlja iz kojih bi imenice bile izvučene. Na primjer, u slučaju knjige Čudnovate zgode šegrta Hlapića Ivane Brlić-Mažuranić, odabrana poglavlja su: „Treći dan putovanja: Predstava“ i „Četvrti dan putovanja: Požar u selu“. Sve imenice i zamjenice u određenim poglavljima iz hrvatskog izdanja bile su zapisane u bazu podataka sa sljedećim dodatnim podacima: referenca na rečenicu u kojoj se nalaze, padež u kojemu s pojavljuju, te prijedlozi uz koje se pojavljuju. U slučaju navedenih poglavlja knjige Čudnovate zgode šegrta Hlapića, govorimo o 493 imenice.

Sljedeći korak bio je napraviti jednaku bazu podataka, ali s imenicama i zamjenicama iz japanskog prijevoda iste knjige, odnosno sintagmi koje bi odgovarale imenicama iz hrvatske baze podataka. Kao što je ranije bilo spomenuto, ne postoji garancija da će jedna specifična imenica u izvornom tekstu uopće postojati u prijevodu, pa je tako i moguće da će se jedna riječ u izvornom tekstu manifestirati na neki alternativni način u prijevodu. Tako na primjer imenica „težaci“ u hrvatskoj verziji Čudnovatih zgoda šegrta Hlapića odgovara sintagmi „*tetsudai no hito-tachi*“ u prijevodu. Uz same imenice, zamjenice, odnosno sintagme, zabilježeni su i sljedeći podaci: referenca na rečenicu u kojoj se nalazi te sve padežne čestice u sintagmi. U slučaju navedenih poglavlja japanskog prijevoda

knjige Čudnovate zgrade šegrta Hlapića, govorimo o 504 unosa, odnosno o 591 padežnih čestica.

Konačni korak u stvaranju baze je pridružiti imenice iz izvornog djela odgovarajućim imenicama, odnosno sintagmama iz prijevoda djela, a kako bi se odredilo koja imenica odgovara kojoj sintagmi odnosno imenici korištena su sljedeća četiri principa opisano ispod u potpoglavljima 5.1 do 5.4.

5.1 Semantički ekvivalent u istoj ulozi

U velikoj većini slučajeva pridruživanja imenica bilo je relativno jednostavno jer se uglavnom za imenice na izvornom jeziku u jednoj rečenici u prijevodu pojavljuje semantički ekvivalent u istoj ulozi. Na primjer:

A1) Na malim kolima vozila se Gita u zlatnoj opravi. [p.42]

A2) 小さな荷車に、金のドレスを着たギタが乗っていました。 [p.55]

A3) *Chiisana niguruma ni, kin no doresu wo kita Gita ga notteimashita.*

U izvornoj rečenici pod A1) vidimo imenice i imenske sintagme: na (malim) kolima, Gita, u (zlatnoj) opravi. Jednako tako, u japanskom prijevodu A2) pronalazimo: „小さな荷車 [*chiisana niguruma*] (mala kola)“, „ギタ [*Gita*] (Gita)“ i „金のドレスを [*Kin no doresu wo*] (zlatna haljina)“, koji zaista jasno odgovaraju kao semantički ekvivalenti prijevodima izdvojenih imenica odnosno imenskih sintagmi.

Naravno, to nije uvijek slučaj. Ponekad u prijevodu nedostaju jasni semantički ekvivalenti, ili se pojavljuju dodatne imenice ili imenske sintagme koje nisu postojale u izvornoj rečenici, a ponekada su i rečenice rekonstruirane na način da jedna rečenica postane dvije, ili obrnuto, ili dio informacija iz jedne rečenice prelazi u sljedeću ili prethodnu. Na primjer:

B1) Kola su bila sva iskićena cvijećem. U kola je bio upregnut Bundaš. [p.42]

B2) 全体を花で飾った荷車は、ブンダシュにつないでありました。 [p.55]

B3) *Zentai wo hana de kazatta niguruma ha, Bundashu ni tsunaide arimashita.*

Dvije rečenice iz primjera B1) postaju jedna rečenica u prijevodu B2). Samim time mijenja se i služba riječi u rečenici, pa tako i padežne čestice, ali je moguće prevoditeljica procijenila da bi takav prijevod bio više u duhu jezika, nego što bi to bio izravan prijevod. Neovisno o konstrukciji, u rečenicama pod B1) se pojavljuju imenice: Kola, cvijećem, (u) kola i Bundaš. Dok se u rečenici B2) pojavljuju: „全体 [zentaī] (cijel(-ost))“, „花 [hana] (cvijeće)“, „荷車 [niguruma] (kola)“ i „ブンダシュ [Bundashu] (Bundaš)“. Odnosno, imenice koje se pojavljuju u rečenicama B1) imaju svoj semantički ekvivalent u rečenici B2), s iznimkom što je pridjev „sva“ izražen u obliku imenice u japanskom prijevodu. Drugim riječima, za ovakve slučajeve nije problematično odrediti koje riječi odgovaraju kojima u prijevodu.

5.2 Različit izraz u istoj ulozi

S druge strane, u nekim slučajevima nije potpuno očito kao u prijašnjim primjerima odrediti koja imenica odgovara kojoj sintagmi, ali je i dalje relativno jasno. Korištene riječi možda nisu semantički ekvivalent jedna drugoj, ali zato odgovaraju po značenju, odnosno ulozi koju ostvaruju u kontekstu. Na primjer:

C1) Kad se Gita dovezla k težacima, počela je predstava. [p.42]

C2) ギタが荷車でみんなのところまでくると、ショーがはじまりました。 [p.56]

C3) *Gita ga niguruma de minna no tokoro made kuru to, shō ga hajimarimashita.*

Imenice iz C1) su sljedeće: Gita, k težacima i predstava, a imenice, odnosno sintagme iz C2) su malo drugačije: „ギタ [Gita] (Gita)“, „荷車 [Niguruma] (Kola)“, „みんなのところ [minna no tokoro] („mjesto gdje su bili svi“)“ i „ショー [shō] (šou)“. U prijevodu primjećujemo dvije promjene. Uz to da je u prijevodu C2) dodatno pojašnjeno da je Gita došla kolima, te se kao posljedica toga pojavljuje dodatna imenica u prijevodu, vidimo da se u prijevodu ne spominju težaci. Međutim, vrlo je jasno da se „mjesto gdje su bili

svi“ odnosni na „mjesto gdje su bili težaci“, odnosno kad je Gita „došla kolima“ k „mjestu gdje su bili svi“, Gita se naravno dovezla k težacima. Stoga se u ovom primjeru u bazi podataka sintagma „みんなのところまで [*minna no tokoro made*]“ poistovjećuje s imenskom sintagmom „k težacima“. Dok je dodana riječ u prijevodu „荷車 [*niguruma*] (kola)“ označena kao riječ bez ekvivalentne u izvornom tekstu. Ova pojava će detaljnije biti objašnjena u sljedećem paragrafu.

5.3 Različit izraz s različitom ulogom

Opisani fenomen se relativno često pojavljuje, a podrazumijeva situacije u kojima se u prijevodu i originalnom tekstu koriste potpuno drugačije riječi, odnosno kada riječi iz izvornog teksta nemaju svoj semantički ekvivalent u prijevodu i obratno, a opisuju drugačiji smisao. Javlja se pogotovo u situacijama u kojima se koriste određene fraze ili kada se način na koji se određene stvari izražavaju razlikuju u originalu i prijevodu, a to podrazumijeva kada se u prijevodu dodaju nove riječi kako bi se opisalo dodatno ili alternativno značenje, ili kada se riječi iz originala u prijevodu ne pojavljuju i tako isto mijenjaju značenje, kao što je to u primjeru:

D1) Hlapić je sjedio s težacima za stolom i večerao. [p.41]

D2) フラピッチはテーブルについて、ほかの手伝いの人たちといっしょに夕食をとっていました。 [p.55]

D3) *Furapicchi ha tēburu ni tsuite, hoka no tetsudai no hitotachi to issyo ni yuushoku wo totteimashita.*

Imenice odnosno imenske sintagme koje se pojavljuju pod D1) su: „Hlapić“, „s težacima“ i „za stolom“, dok se u prijevodu pod D2) pojavljuje jedna dodatna: „フラピッチ [*Furapicchi*] (Hlapić)“, „テーブル [*tēburu*] (Stol)“, „ほかの手伝いの人たち [*hoka no tetsudai no hitotachi*] ((ostali) težaci)“ i „夕食 [*yuushoku*] (večera)“, jednostavno zato što u prijevodu Hlapić doslovno ne „večera“ nego „jede večeru“ te vidimo iz primjera da se u japanskom jeziku koristi glagolska sintagma koja se sastoji od imenice, čestice i glagola, dok je u hrvatskom korišten samo glagol. Ponovno, dodana riječ „夕食を [*yuushoku*] (večera)“ je jednostavno označena kao riječ bez ekvivalenta u bazi podataka.

5.4 Semantički ekvivalent s različitom ulogom

Posljednji i najkompliciraniji slučaj je onaj u kojemu je prijevod drugačiji od originala na način na koji nije jasno kako povući paralelu. Za razliku od prijašnjeg primjera u kojemu je riječ jednostavno dodana zbog načina na koji se određena informacija izrazila, postoje slučajevi u kojima se javljaju riječi koje su u prijevodu ekvivalente po značenju, ali ipak imaju različitu ulogu u objema rečenicama. Na primjer:

E1) U taj čas začuje se iz grmlja, kako netko trubi u malu trublju. [p.41]

E2) そのとき、茂みの中から小さなラッパの音がしました。 [p.55]

E3) *Sono toki, shigemi no naka kara chiisana rappa no oto ga shimashita.*

Pod E1) vidimo: „U taj čas“, „iz grmlja“, „netko“ i „u trublju“, dok u japanskom prijevodu stoje: „そのとき [sono toki] (to vrijeme)“, „茂みの中から [shigemi no naka kara] (iz grmlja)“ i „ラッパの音 [rappa no oto] (zvuk trublje)“. U originalnom tekstu „netko trubi“, ali u prijevodu E2) je doslovno „čuje se zvuk trublje“. Ovo je posebna kategorija zapisa jer se također razlikuje i od slučaja u kojemu je jedna riječ prevedena sintagmom, iako bi se moglo argumentirati da se radi o principu različitog izraza u istoj ulozi. Moglo bi se reći da „trublja“ odgovara sintagmi „ラッパの音 [rappa no oto] (zvuk trublje)“, ali obzirom da jasno vidimo javljanje semantičkog ekvivalenta „ラッパ [rappa] (truba)“ u prijevodu, ta riječ ima prioritet za uparivanje. Drugim riječima, u slučaju kao što je ovaj u kojemu prijevod ne odgovara doslovno značenju originala, ali se zato javlja semantički ekvivalent pojedinačnih imenica ili imenskih sintagmi, vodi se da si takve riječi, u ovom primjeru „truba“ i „ラッパ [rappa] (truba)“, međusobno odgovaraju kao parovi imenica iz izvornog i prevedenog teksta.

Korištenjem navedena četiri principa pridruživanja riječi iz originalnog teksta i njegovog prijevoda te označavanjem svojstava bilježenih hrvatskih imenica, zamjenica i sintagmi, te japanskih imenica, zamjenica i sintagmi stvorena je tablica u kojoj se može vidjeti koje se japanske padežne čestice preslikavaju u koje padeže, i obratno.

6.1 Nominativ

Nominativ je osnovni padež kojim se nešto imenuje, odnosno padež kojemu je primarna uloga označiti subjekt u rečenici, ili dio imenskog predikata (Udier, Gulešić-Machata, Čilaš-Mikulić, 2006, p. 42). Nominativ se također svrstava kao samostalni, odnosno glavni padež te Silić i Pranjković (2005, p. 199) navode dodatne uloge nominativa u rečenici, odnosno da je nominativ često glavna sastavnica imenskog sintagmema, te kako označava attribute i opozicije uz imenske riječi u nominativu, te napominju kako se nominativ izvan rečenice često koristi za najraznovrsnija imenovanja uz primjere kao što su: „bijelo vino“ ili „hrast lužnjak“. S obzirom na sve to, može se reći da je nominativ primarno padež koji izražava subjekt. A budući da se u velikoj većini slučajeva isto može reći za padežnu česticu *GA* (NINJAL, 1978, p. 11), očekivali bismo visoku stopu preklapanja između nominativa i čestice *GA*. Međutim, valja napomenuti da NINJAL (1978, p.11) navodi da čestica *GA* obično označava subjekt, ali pod uvjetom da to već nije bilo učinjeno topikalizatorom, odnosno česticom *HA* te da padežna čestica *GA* nosi i druge funkcije, npr. učestalo označava objekt u konstrukciji “*が好き [...ga suki]* (voljeti)” što nije slučaj s nominativom u hrvatskom jeziku. Čestica *HA* se ne smatra padežnom (Mori, 2017, p.16). Međutim, iz prikupljenih se podataka radi njezine visoke frekvencije pojavljivanja pokazalo kako ju je nemoguće izbaciti iz analize te će se pojavljivati u tablicama ovog istraživačkog rada. Tablice će sve biti istog formata. Na samom vrhu tablice stoji o kojem hrvatskom padežu govorimo. Nadalje, stupac „Čestica“ označava o kojoj se japanskoj padežnoj čestici radi, stupac „Broj“ označava koliko se puta dani padež u korpusu preslikao u određenu česticu, te konačno stupac „Postotak“ označava u kojem postotku slučajeva se određeni padež preslikao u označenu česticu, zaokruženo na dvije decimale. Na dnu tablice vidimo sumu brojčanih podataka.

NOMINATIV		
Čestica	Broj	Postotak
<i>HA</i>	65	36.31
<i>GA</i>	43	24.02
bez	27	15.08
<i>NO</i>	19	10.61
<i>MO</i>	12	6.70
<i>NI</i>	3	1.68
<i>TO</i>	3	1.68
<i>YA</i>	2	1.12
Ostalo	2	1.12
<i>WO</i>	1	0.56
<i>MADE</i>	1	0.56
<i>KARA</i>	1	0.56
SUMA	179	100

Tablica 3: Preslikavanje nominativa u čestice

Odmah primjećujemo kako čestica *GA* ustvari nije na prvom mjestu po frekvenciji preslikavanja, ali važno je napomenuti da je ona svejedno najčešća padežna čestica s 24.02%. Zapravo, prve tri najčešće varijante, *HA*, *GA* i \emptyset (bez čestice) ukupno čine 75.41% preslikavanja, a uz čestice *MO* i *YA* koje mijenjaju ostale čestice, odnosno nisu padežne čestice (Makino, Tsutsui, 1986, pp. 247 - 253) čine 83.23%. Detaljnije razlaganje o implikacijama ovog rasporeda preslikavanja slijedi.

6.1.1 Nominativ i čestica *HA*

Kao što je bilo spomenuto, čestica *HA* ustvari uopće nije padežna čestica, ali zato ima vrlo visoku korelaciju s nominativom (Mori, 2017, p.16). *HA* je zapravo topikalizator koji je u određenim konstrukcijama zamjenjiv česticom *GA*, ali se svejedno mora svrstavati u posebnu kategoriju (NINJAL, 1978, p. 58). Na primjer:

- 1) **Bundaš** je vukao okićena kola upravo prema težacima. [p.42]
- 2) ブンダシュは、きれいな荷車を、まっすぐみんなの方へ引いてきました。 [p.55]
- 3) **Bundashu ha**, *kirei na nigurma wo, massugu minna no hou he hitekimashita.*

U gornjem primjeru vidimo kako je subjekt rečenice „Bundaš“ označen tematskom česticom *HA*, iako bi se u drugom kontekstu značenje rečenice ne bi promijenilo ni da je subjekt bio označen česticom *GA*. Ustvari, da „Bundaš“ nije bilo tema ove rečenice, on bi bio označen upravo česticom *GA*. Slično je u većini primjera kada se imenica u nominativu preslikava u česticu *HA*.

- 4) Svi su se **težaci** međutim čudili Gitinoj umjetnosti tako da su zaboravili na svoj grah i krumpir. [p.44]
- 5) しかし、手伝いの人たちはみんなギタの技に驚いて、食べていた豆やジャガイモのことなど忘れてしまいました。 [p.58]
- 6) *Shikashi, tetsudai no hitotachi ha minna Gita no waza ni odorote, tabeteita mame ya jagaimo no koto nado wasureteshimaimashita.*

Kao i u prošlom primjeru, kada „手伝いの人たち [*tetsudai no hitotachi*] (težaci)“ ne bi bili tema rečenice, umjesto *HA* bi bili označeni česticom *GA*.

6.1.2 Nominativ i čestica *GA*

Druga po zastupljenosti u preslikavanju i očekivana padežna čestica ako je suditi po primarnim funkcijama padeža i padežnih čestica je *GA* s iznenađujućih samo 24.02%. Dio objašnjena niskog postotka je sigurno to što je velika većina imenica u ulozi subjekta u japanskom prijevodu teksta bila označena tematskom česticom *HA*, a ne padežnim česticama kao što je pokazano u prošlom paragrafu. Primjeri ovakvog preslikavanja su uglavnom veoma jasni.

- 7) Kad se **Gita** dovezla k težacima, počela je **predstava**. [p.42]
- 8) ギタが荷車でみんなのところまでくると、ショーがはじまりました。 [p.56]
- 9) *Gita ga niguruma de minna no tokoro made kuru to, shō ga hajimarimashita.*

U gornjem bi se primjeru oba subjekta, i „ギタ [Gita] (Gita)“ i „ショー [shō] (šou)“ lako mogla označiti tematskom česticom *HA*, doduše ne u isto vrijeme, jer generalno postoji samo jedna tema po rečenici. Većina obrađenih rečenica prati uzorak da se nominativ preslikava u padežnu česticu *GA* kada se označava subjekt neke rečenice.

10) No kad gori čija **kuća**, onda se ne pita, tko koga voli, nego se mora ići gasiti vatru.

[p.48]

11) しかし、だれかの**家**が燃えていれば、好き嫌いなんか問題ではなく、とにかく火を消しに行かなければなりません。 [p.64]

12) *Shikashi, dareka no ie ga moeteireba, suki kirai nanka mondai de ha naku, tonikaku hi wo keshi ni ikanakereba narimasen.*

6.1.3. Nominativ i preslikavanja bez čestice (∅)

Osim što označava subjekt, nominativ se navodi kao padež koji označava dio imenskog predikata, što će objasniti veliki broj pojavljivanja imenica bez čestica u koje se imenice u nominativu preslikavaju (Udier, Gulešić-Machata, Čilaš-Mikulić, 2006, p.42; Silić, Pranjković, 2005, p. 199). Imenice su u japanskom jeziku u pravilu popraćene česticama, ali kada su u predikatu popraćene su kopulom „です [desu]“ (NINJAL, 1978, p. 25). Takvu pojavu vidimo u sljedećim primjerima, od kojih je u prvom pod 13) prikazan samo relevantan dio dulje rečenice koji je bio preveden u dvije odvojene. Nadalje, glagolska vremena rečenice 13) i prijevoda 14) se razlikuju, ali to ne utječe na čestice niti na padeže:

13) ...to je Gitina **tajna**. [p.42]

14) それはギタの**秘密**でした。 [p.56]

15) *Sore ha Gita no himitsu deshita.*

Slijedi još jedan primjer:

16) "Ti si **kukavica**!" vikao je treći. [p.50]

17) 「お前は**腰**抜けだ！」ともうひとりが叫びます。 [p.66]

18) *Omae ha koshinuke da! To mou hitori ga sakebimasu.*

Interesantan je i primjer u kojemu se usklik iz eliptične rečenice javlja kao imenski predikat, iako bi se moglo činiti da je ovakva pojava imenice bez padežne čestice svojevrsna posebna kategorija. Ovdje također vidimo kako je originalna rečenica razdvojena u više dijelova u prijevodu. Uz to, informacija o tome da se Hlapić probudio na sijenu je također izostavljena, no to ne utječe na imenice o kojima je trenutačno riječ:

19) Najedanput se Hlapić probudi na sijenu i čuje kako težaci viču: "**Vatra! Vatra!**"

[p.48]

20) 手伝いの人たちの叫び声に、とつぜんフラピッチは目をさました。「**火事だ！ 火事だ！**」 [pp.63-64]

21) *Tetsudai no hito tachi no sakebi goe ni, totsuzen Furapicchi ha me wo samashimashita. **Kaji da! Kaji da!***

Međutim, imenice koje su u službi imenskog predikata nisu jedini razlog zbog kojeg bi se nominativ na japanskom jeziku preslikao u imenicu bez padežne čestice, te se u obrađenim rečenicama javlja nekoliko dodatnih uzoraka. Jedan je od njih je zanimljiva tehnika u pripovijedanju kojim se bez dodatnih čestica opisuje govornik upravnog govora, kao što je vidljivo u sljedećem primjeru:

22) "Nakloni se još jedanput", reče **on** papigi. [p.45]

23) 「もういちどごあいさつしな。」とフラピッチ。 [p.60]

24) *Mou ichi do go aisatsu shi na. To **Furapicchi.***

Te u primjeru:

25) "Takav je posao dobar samo onda, kad nema drugoga posla", odvrati **Hlapić.** [p.45]

26) 「ほかに仕事がないときだけは、いい仕事だな」とフラピッチ。 [p.61]

27) *Hoka no shigoto ga nai toki dake ha, ii shigoto da na. To **Furapicchi.***

Konačno, nominativ koji se preslikava u imenicu bez čestice se pojavljuje često uz specifičnu riječ. Od 27 primjera preslikavanja nominativa u imenicu bez čestice, čak 8 od njih se pojavljuju uz riječ: „みんな [*minna*] (svi)“. Pri čemu se taj „*minna*“, na primjer,

nadovezuje na imenice, odnosno sintagme kao što su „*tetsudai no hito tachi ha*“ koje su tema rečenice i nose ulogu gramatičkog subjekta. Slijede dva primjera:

28) Kad je naime bio posao navečer gotov, sjeli su **svi** težaci za večeru. [p.40]

29) 夜、仕事が終わると、手伝いの人たちはみんな夕食の席につきました。 [p.54]

30) *Yoru, shigoto ga owaru to, tetsudai no hito tachi ha minna yuushoku no seki ni tsukimashita.*

Te u primjeru:

31) **Svi** su se težaci počeli smijati i radovati... [p.42]

32) 手伝いの人たちは、みんなワーワー騒ぎだし、大喜びでした。 [p.56]

33) *Tetsudai no hito tachi ha, minna waawaa sawagidashi, ooyorokobi deshita.*

Iako se riječ „svi“ svrstava kao zamjenica u hrvatskom jeziku, japanski se prijevod „みんな [minna]“ smatra imenicom te je očekivano da bi bio popraćen česticom, kao što u drugim obrađenim rečenicama zapravo i jest. Međutim, u prijašnja dva primjera riječ „みんな [minna]“ ima ulogu kvantifikatora te prati gramatička pravila za brojanje u japanskom jeziku. Ponaša se poput brojača, te ne prima česticu (Bunt, 2003, pp. 194-197).

6.1.4 Nominativ i čestica *NO*

Ova kategorija predstavlja 10.61% preslikavanja imenica u nominativu, odnosno pojavljuje se 19 puta, što je ako izuzmemo česticu *MO*, više nego što se pojavljuju sve ostale manje zastupljene kategorija preslikavanja zajedno. Poput genitiva, *NO* je čestica s mnogo gramatičkih funkcija pa je očekivano da će se relativno veliki postotak imenica preslikati u česticu *NO* neovisno o padežu (Makino, Tsutsui, 1986, pp. 312-315; Silić, Pranjković, 2005, p. 201). U slučaju nominativa, jedna od funkcija čestice *NO* se pojavljuje pogotovo često, a to je u usporedbama. Od 19 slučajeva u kojima se nominativ preslikao u česticu *NO*, 15 puta se radi o usporedbama. Slijede primjeri iz obrađenih rečenica:

34) Plesala je i okretala se kao **zvrk**, skakala je kao **ptičica**, a uza to udarala u mali bubanj. [p.42]

35) こまのようにくるくる回り、小鳥のようにはね、小さな太鼓をたたきました。
[p.56]

36) *Koma no you ni kurukuru mawari, kotori no you ni ha ne, chiisana taiko wo tatakimashita.*

Te:

37) Izgledala je kao **lastavica**, jer je širom raširila ruke. [p.43]

38) 手を大きく広げたギタは、ツバメのように見えました。 [p.56]

39) *Te wo ookiku hirogeta Gita ha, tsubame no you ni miemashita.*

Radi se o gramatičkoj strukturi *IMENICA + NO + YOU NI* kojom se govori o usporedbama (Bunt, 2003, p. 147) (Makino, Tsutsui, 1986, pp. 547-550). Ovdje je zanimljivo jer bismo korištenjem drugih gramatičkih struktura mogli izreći istu stvar koristeći druge padeže. Umjesto riječi „kao“, kada bismo koristili „poput“, izraz: „kao lastavica“, postao bi: „poput lastavice“ u kojemu bismo onda imali imenicu u genitivu. Isto vrijedi i za japanski jezik. Umjesto konstrukcije „*NO YOU NI*“, kada bismo koristili konstrukciju „*MITAI NI*“, imenica ne bi išla uz česticu *GA*, već bi bila u neutralnom stanju bez čestice, što bi bilo bliže nominativu (Makino, Tsutsui, 1986, pp. 547-550). Dakako, ova pojava samo potvrđuje

kako nikako nije trivijalno poistovjetiti padeže s padežnim česticama, dok u isto vrijeme insinuira da se uloge dubinskih padeža ipak naziru kroz površinske padeže.

Ostala preslikavanja nominativa u genitiv su zapravo posljedica preformuliranja izvornog teksta pri prijevodu. U sljedećem primjeru su dvije rečenice iz originalnog teksta pod 40) postale jedna jednostavnija rečenica u japanskom prijevodu 41), te je Bundaš koji je bio subjekt u 40) zamijenjen konstrukcijom koja označava posvojnost korištenjem čestice *NO* „ *Bundaš* の *しっぽ* [*Bundashu no shippo*] (Bundašev rep)“ i temom u lokativu, korištenjem čestica *NI WA*:

40) Oko vrata bio mu je savijen vijenac od poljskoga cvijeća. I užeta i uzde od konopa sve je bilo okićeno cvijećem, a **Bundaš** je osim toga imao na repu svezane tri široke crvene vrpce. [p.42]

41) ひもや手綱も花ばなで飾られていて、*Bundashu no shippo*には、幅の広い赤いリボンが三つ結んであります。 [p.55]

42) *Himo ya tazuna mo hanabana de kazarareteite, Bundashu no shippo ni ha, haba no hiroi akai ribon ga mittsu musunde arimasu.*

6.1.5 Nominativ i ostale čestice

Ostale čestice čine 13.97% preslikavanja iz nominativa i imaju razna objašnjenja zašto su se pojavile. Primjer čestice *WO* je jednostavno objasniti iz perspektive glagolskog načina. Padežne čestice uz imenicu mogu jako varirati ako se glagolski način izvorne rečenice razlikuje od glagolskog načina u prijevodu. Na primjer, rečenica s prijelaznim glagolom u aktivu u japanskom jeziku u pravilu ima objekt označen česticom *WO*, ali ta rečenica preformulirana u pasiv, slično kao i u hrvatskom jeziku, gubi svoj originalni subjekt, te objekt iz prethodne rečenice označen česticom *WO* postaje subjekt rečenice u pasivu označen česticom *GA* (NINJAL, 1978, p. 89). Slična translacija se događa i kada se vid rečenice mijenja iz aktiva u japanski kauzativ. Pogledajmo rečenice u sljedećem primjeru:

- 43) A onda je došlo posljednje iznenađenje i **svi** su se tako nasmijali kako je to već obično na završetku svake predstave. [p.45]
- 44) さて、お楽しみも終わりに近づくと、どんなショーのさいごもよくそうであるように、**みんな**を思いっきり笑わせてくれました。 [p.59]
- 45) *Sate, otanoshimi mo owari ni chikazuku to, donna shō no saigo mo yoku sou de aru you ni, **minna wo** omoikkiri warawasetekuremashita.*

Izvorni tekst 43) definira „svi“ kao subjekta rečenice, te govori kako su se oni smijali, dok je u prijevodu slična informacija izražena na drugi način. Japanski prijevod 44) se poziva na subjekta iz prijašnje rečenice, Gita, te nam govori kako je ona zapravo nasmijala „sve“. Obje rečenice opisuju scenu u kojima se „svi smiju“, ali je fokus u prijevodu 44) na nasmijavanju, te je tako subjekt u nominativu „svi“ postao objekt „**みんなを** [minna wo] (sve)“ u prijevodu, a glagol je u kauzativu.

Konačno za nominativ promotrimo česticu *MO*, koja slično poput tematske čestice *HA* mijenja druge padežne čestice, u slučaju nominativa vrlo često *GA*. Jednostavno se radi o naglašavanju da je subjekt također vršitelj radnje, uz druge:

- 46) **Gita** je kriješćala od smijeha kao papiga. [p.45]
- 47) ギタもおかしくなって、オウムのようにキヤーキヤー叫んでいました。 [pp.59-60]
- 48) ***Gita mo** okashiku natte, oumu no you ni kyaakyaa sakendeimashita.*

6.2 Genitiv

Široke mogućnosti korištenja genitiva vrlo dobro opisuju Silić i Pranjković: „U hrvatskom jeziku genitiv je padež ticanja. On ima najšire i najopćenitije značenje. On znači da je kakav predmet (u širem smislu) u odnosu s nekim drugim predmetom. Taj odnos može biti prostorni ili vremenski, a može biti i logički složeniji, tj. može značiti udaljavanje predmeta od predmeta, pripadnost predmeta drugom predmetu, svojstvo predmeta, dio predmeta, izuzimanje, potjecanje, uzročno-posljedičnu povezanost među predmetima ili događajima i dr.“ (2005, p.201). Može se reći za njega da je najraznovrsniji po funkciji, a tome svjedoči i činjenica da se od svih padeža baš genitiv u obrađenim rečenicama preslikava najviše različitih čestica, odnosno 14. Nadalje, svaka padežna čestica definirana u ovom radu se također pojavljuje u preslikavanju kod genitiva.

Ponovno kao i u slučaju s nominativom, od padežnih čestica, činilo bi se da joj je najbližnja čestica *NO*, međutim, u obrađenim rečenicama, *NO* nije najčešće preslikavanje, već čestica *KARA*. Slijedi tablica s podacima o preslikavanju i razlaganju o različitim česticama:

GENITIV		
Čestica	Broj	Postotak
<i>KARA</i>	11	19.30
<i>NO</i>	9	15.79
<i>NI</i>	6	10.53
<i>WO</i>	6	10.53
<i>DE</i>	5	8.77
<i>MO</i>	5	8.77
<i>GA</i>	4	7.02
Bez	3	5.26
<i>MADE</i>	3	5.26
<i>HA</i>	1	1.75
<i>HE</i>	1	1.75
<i>NADO</i>	1	1.75
<i>TO</i>	1	1.75
<i>YA</i>	1	1.75
SUMA	57	100

Tablica 4: Preslikavanje genitiva u čestice

6.2.1 Genitiv i čestica *KARA*

Za razliku od nominativa, genitiv je padež koji se može pojavljivati uz prijedloge te je od svih padeža upravo genitiv taj koji u hrvatskom jeziku dolazi uz najveći broj prijedloga (Silić, Pranjković, 2005, p. 203). U japanskom se jeziku u pravilu prijedlozi ne odvajaju kao zasebna vrsta riječi već se manifestiraju na različite načine. Riječi kao što „上 [*ue*] (gore, iznad)“ i „中 [*naka*] (unutra, u)“ svrstavaju se pod imenice, dok su riječi „から [*kara*] (od, iz)“ i „まで [*made*] (do)“ padežne čestice (Makino, Tsutsui, 1986, pp. 176; Sugimura, 2002, p.39). Prijedlog „od“ se u hrvatskom jeziku javlja isključivo uz genitiv (Silić, Pranjković, 2005, p. 204). Stoga je čestica *KARA* logična ekstenzija genitiva, jer prijedlozi puno više utječu na značenje imenice od samog padeža, te su preslikavanja genitiva u česticu *KARA* vrlo logična. Zapravo, od 13 puta što se u obrađenim rečenicama pojavila padežna čestica *KARA*, 11 puta je bila preslikana iz genitiva:

49) **Od jednog hrasta** do drugog svezala je Gita visoko gore jedno uže. [p.43]

50) 一本の樫の木の高いところから別の樫の木の高いところへ、ギタは綱を渡しました。
た。 [p.56]

51) *Ipponon no kashi no ki no takai tokoro kara betsu no kashi no ki no takai tokoro he, Gita ha tsuna wo watashimashita.*

Način na koji su informacije prenesene se za nijansu razlikuju, ali konstrukcija „od“ se vrlo doslovno predvodi česticom *KARA*. Međutim, „od“ nije jedino značenje čestice *KARA*, te se njen ablativni smisao može prevesti i drugim prijedlozima kao što su to „iz“ (Silić, Pranjković, 2005, p. 206):

52) Trublju, haljinu i vrpce izvadila je dakako Gita **iz** svoga **svežnja**. [p.42]

53) ラップとドレスとリボンは、もちろんギタが自分の包みから出したものでした。
[p.55]

54) *Rappa to doresu to ribon ha, mochiron Gita ga jibun no tsutsumi kara dashita mono deshita.*

Jednako vrijedi i za prijedlog „s(a)“ koji izražava ablativno značenje:

55)Gita je skočila **s kola**, prostrla je veliku plahu od sijena i naklonivši se počela je plesati. [p.42]

56)ギタは荷車から飛びおり、干草でできた大きな敷物を広げ、おじぎをすると踊りだしました。 [p.56]

57)Gita ha **niguruma kara tobiori**, hoshikusa de dekita ooki na shikimono wo hiroge, ojigi wo suru to odoridashimashita.

6.2.2 Genitiv i čestica NO

Prevlast čestice *KARA* u preslikavanju genitiva bila je posljedica prijedloga, što će također objasniti nisku stopu direktnog preslikavanja u česticu *NO*. Kao što je bilo spomenuto, prijedlozi mogu uvelike utjecati na značenje imenice, a japanski jezik izražava informacije koje se u hrvatskom izražavaju prijedlozima na različite načine. Stoga se u obrađenim rečenicama javlja uzorak u kojemu se bez-prijedložni genitiv relativno često preslikava u padežnu česticu *NO*, dok genitiv uz prijedloge treba kategorizirati i prevoditi ovisno o prijedlogu. Primjer bez-prijedložnog genitiva slijedi:

58)A onda je došlo posljednje iznenađenje i svi su se tako nasmijali kako je to već obično na završetku svake **predstave**. [p.45]

59)さて、お楽しみも終わりに近づくと、どんなショーのさいごもよくそうであるように、みんなを思いっきり笑わせてくれました。 [p.59]

60)Sate, otanoshimi mo owari ni chikazuku to, donna **shō no saigo mo yoku sou de aru you ni**, minna wo omoikkiri warawasetekuremashita.

Čestica *NO* ima, između ostalog, i funkciju označavanja posvojnosti, kao što je to slučaj i s posvojnim genitivom (Makino, Tsutsui, 1986, pp. 312-314; Silić, Pranjković, 2005, p. 201). U navedenom primjeru je tako „predstava“ čiji je „kraj“ označena genitivom, dok je u prijevodu prevedena imenica „ショー [shō] (šou)“ označen padežnom česticom *NO*. Međutim, kako je bez-prijedložni genitiv rijedak u obrađenim tekstovima, teško je doći do generalnih zaključaka.

6.2.3 Genitiv i čestica NI

Čestica NI se uz iznimke uvijek pojavljivala isključivo u prijevodu hrvatskih imenica u genitivu s prijedlogom. Japanske imenice kao što su „隣 [tonari] (kraj, pored)“, „そば [soba] (blizu)“ i gore navedeni „上 [ue] (gore, iznad)“ se izražavaju gramatičkom strukturom: Glavna imenica + NO + prijedlog-imenica + čestica (Bunt, 2003, p. 160). Tako se prijedlozi uz genitiv koji označavaju prostorne relacije kao što su to: „kraj“, „blizu“, „navrh“ i „kod“ označavaju gore opisanom gramatičkom strukturom (Silić, Pranjković, 2005, pp. 211-212), kao što je to u sljedećem primjeru:

61) Postavili su se svi u red kao vojnici, a taj red bio je tako dugačak, da je prvi seljak stajao kod bunara, a posljednji **blizu vatre**. [p.49]

62) みんな兵隊のように一列に並びました。とても長い列で、先頭の方は井戸のところに立ち、さいごの方は火のそばにいました。 [p.65]

63) *Minna heitai no you ni ichiretsu ni narabimashita. Totemo nagai retsu de, sentou no hito ha ido no tokoro ni tachi, saigo no hito ha hi no soba ni imashita.*

Čestica izravno nakon riječi „火 [hi] (vatra)“ je zapravo NO, ali je čitava konstrukcija uz prijedlog „blizu vatre“ zapravo „火のそばに [hi no soba ni]“ te je opisana kombinacijom obje čestice NO i NI.

6.2.4 Genitiv i čestica WO

Iako je poznato da se izravni objekt označava akuzativom, u određenim situacijama riječi u ulozi izravnog objekta mogu bit označene i genitivom (Stolac, 2017, p. 105). Radi se o dijelnom, odnosno partitivnom genitivu koji dolazi uz riječi koje označavaju cjelinu (Silić, Pranjković, 2005, p. 203). Stolac (2017, p. 105) u svojem radu navodi jasnu distinkciju između situacija:

64) Dodaj mi kruh, sir i vino.

65) Dodaj mi kruha, sira i vina.

Razlika u značenju je kako se u rečenici 64) traži cjelina, dok se u 65) tražio dio, stoga se pojavljuje partitivni, odnosno dijelni genitiv. Ipak, radi se o izravnom objektu predikata „dodati“, te će se rečenice s takvim konstrukcijama u japanskim varijantama očekivano pojavljivati uz česticu *WO* koja označava izravan objekt (Makino, Tsutsui, 1986, pp. 347-349). U polovici primjera preslikavanja genitiva u *WO* vidimo upravo taj uzorak, a slijed primjer:

66)Sad su mu seljaci počeli brže pružati na kolcima jedan kabao **vode** za drugim.

[p.50]

67)村人たちは持ってきた棒で、次つぎと急いでフラピッチに**水**を渡しはじめました。

[p.66]

68)*Murabito tachi ha mottekita bou de, tsugitsugi to isoide Furapicchi ni mizu wo watashihajimemashita.*

6.2.5 Genitiv i čestica *DE*

Osim ablativnog značenje, prijedlog „od“ može se rabiti u ulozi atributa s kvalitativnim značenjem, te u značenju prijedložno-padežnog izraza s uzročnim značenjem. Drugim riječima, pojavljuje se sa značenjem djelatnog uzroka, odnosno onoga koji je prouzrokovao akciju da se neka radnja dogodi (Silić, Pranjaković, 2005, pp. 204-205). Po oba se ta značenja genitiv uz česticu „od“ podudara s padežnom česticom *DE*, te među obrađenim rečenicama vidimo nekoliko primjera u kojima imenica u genitivu prelazi u imenicu uz česticu *DE*:

69)Ljudi su dolje također drhtali **od straha**, što li će biti s Hlapićem. [p.51]

70)フラピッチをはらはらしながら見ている人たちも、**恐怖**でふるえていました。

[p.68]

71)*Furapicchi wo harahara shinagara miteiru hitotachi mo, kyofu de furueteimashita.*

Slijedi još jedan primjer opisanog slučaja:

72)Gita je skočila s kola, prostrla je veliku plahtu **od sijena** i naklonivši se počela je plesati. [p.42]

73)ギタは荷車から飛びおり、干草でできた大きな敷物を広げ、おじぎをすると踊りだしました。 [p.56]

74)*Gita ha niguruma kara tobiori, hoshikusa de dekita ooki na shikimono wo hiroge, ojigi wo suru to odoridashimashita.*

6.2.6 Genitiv i čestica GA

Uz spomenuti partitivni, odnosno dijelni genitiv, dodatan način za izražavane određenih izravnih objekata genitivom je takozvani slavenski genitiv, odnosno genitiv negacije. Uvjet za njegovo javljanje je da je rečenica u niječnom obliku te je ova vrsta genitiva samo moguća u niječnim konstrukcijama (Stolac, 2017, pp. 104-106). Međutim, u slučaju glagola imati, u japanskom se jeziku koristi glagol „ある [aru] (postojati)“ za neživo, odnosno „いる [iru] (postojati)“ za živa bića. Oba glagola podrazumijevaju da ono što postoji ima ulogu subjekta, te je samim time onda označeno česticom GA (Bunt, 2003, p. 75, 153). Slavenski je genitiv koji se javlja u obrađenim rečenicama s tim razlogom označen česticom GA:

75)Na kući sad nije više bilo **plamena**: bila je spašena. [p.51]

76)やっと家から**炎**がなくなりました。 [p.68]

77)*Yatto ie kara honoo ga nakunarimashita.*

6.2.7 Genitiv i ostale čestice

Ostale čestice koje se javljaju u preslikavanju genitiva čine 28.07% slučajeva što samo dodatno govori o tome koliko je teško poistovjetiti genitiv s japanskim padežnim česticama. Ponovno, čestica *MO* koja se primjenjuje preko drugih čestica čini rezultate manje jasnima, a velika raznolikost u prijedlozima koji idu uz genitiv dodatno kompliciraju situaciju.

Genitiv koji izražava vrijeme se također može preslikati u različite padežne čestice u japanskom jeziku, a ponekad je jednostavno bez ikakve čestice:

78) Još nikada u svom životu nije Hlapić tako lijepo spavao kao te **noći** na sijenu. [p.48]

79) フラピッチはこの夜、干草の上で寝ましたが、いままでの人生でこれほどぐっすり眠ったことはありませんでした。 [p.63]

80) *Furapicchi ha kono yoru, hoshikusa no ue de nemashita ga, ima made no jinsei de kore hodo gussuri nemutta koto ha arimasen deshita.*

6.3 Dativ

U najjednostavnijoj mogućoj definiciji, dativ je u latinskoj gramatici padež neizravnog objekta te se nalazi uz prijelazne i neprijelazne glagole (Orinčić, 2021, pp. 26). Preciznije rečeno, dativ predstavlja negraničnu direktivnost, odnosno izražava odnos između dvaju predmeta u kojemu se jedan od ta dva predmeta približava drugome i to na način da je statični predmet orijentir drugome. Po toj definiciji slijedi da ne postoji implikacija da će jedan predmet ikada zapravo stići drugome, te su se iz toga razvila druga značenja dativa, kao što su to: značenje cilja, davanja, pripadanja, namjene i slično (Silić, Pranjković, 2005, p. 219). Po tome bi se činilo da dativ ima različiti spektar dubinskih padeža koje označava, ali je zapravo od svih padeža uz očitu iznimku vokativa padež koji se preslikava u najmanji broj različitih japanskih čestica, samo 7. To je možda posljedica toga što se u hrvatskom jeziku malo prijedloga slaže s dativom (Silić, Pranjković, 2005, p. 220), a možda je to jednostavno i posljedica toga da se slične čestice koriste kako bi se izrazila značenja koja pokriva dativ:

DATIV		
Čestica	Broj	Postotak
<i>HE</i>	9	37.50
<i>NI</i>	6	25.00
<i>NO</i>	3	12.50
<i>MADE</i>	2	8.33
<i>WO</i>	2	8.33
<i>HA</i>	1	4.17
<i>MO</i>	1	4.17
SUMA	24	100

Tablica 5: Preslikavanje dativa u čestice

Dvije najčešće čestice koje se preslikavaju iz dativa su zapravo *HE* i *NI*, koje je učenicima japanskog jezika ponekada teško razlikovati. Kako bi se napravila distinkcija, *HE* se zna navoditi kao „smjer kretanja“, što je vrlo doslovno negranična direktivnost o kojoj je bilo riječi. Zajedno uz padežnu česticu *MADE* koja doslovno znači „do“, one čine 70.83% preslikavanja, te bi se moglo zaključiti da kada je riječ o dativu, nije toliko pitanje koja li je

japanska čestica ispravna u prijevodu, već više koja je od navedene tri najprikladnija za dani kontekst.

6.3.1 Dativ uz česticu *HE*

Sudeći po rezultatima analize, najčešće preslikavanje dativa je u česticu *HE* s 37.50%. Zapravo, česta je konstrukcija: imenica + *NO* + *hou* + *HE* koja dodatno naglašava negraničnu direktivnost:

- 81)Uto je Gita pristupila opet **k** svojim **kolima** i uzela onu šibu s papigom, pa je digla uvis. [p.44]
- 82)そこでまたギタが荷車の方へ行き、オウムのものっている棒をとり、それを上へ持ちあげました。[pp.58-59]
- 83)*Soko de mata Gita ga niguruma no hou he iki, oumu no notteiru bou wo tori, sore wo ue he mochiagemashita.*

Moglo bi se zaključiti da navedena japanska konstrukcija odgovara dativu uz određene prijedloge, jer se u obrađenim rečenicama uglavnom javljaju prijedlozi: „k(a)“, „prema“ i „naprama“. Doduše, javljaju se i primjeri u kojima se dativ bez prijedloga preslikava u česticu *HE*, ali to su sve bile u konstrukcijama s rednim brojevima, odnosno: „drugome“, „trećemu“ i „četvrtomu“.

- 84)Onaj prvi kod bunara, zgrabio je kabao vode i dao brzo **drugomu**. [p.49]
- 85)前頭の方は、水をバケツいっぱいにくみ出し、次の人へ渡しました。[p.65]
- 86)*Zentou no hito ha, mizu wo baketsu ippai nikumidashi, tsugi no hito he watahimashita.*

U rečenici pod e) stoji drugomu, dok bi doslovan prijevod japanskog teksta: „次の人 [*tsugi no hito*]“ bio „sljedeći“, no to ne mijenja smisao rečenice. Vidljivo je kako se preklapaju uloge dativa i čestice *NI*, odnosno kako oboje označavaju cilj kretanja, u ovom slučaju prenošenja objekta.

6.3.2 Dativ uz česticu *NI*

Uz česticu *HE*, *NI* je vrlo dobro aproksimira funkcije dativa jer su neke od njezinih uloga označavanje smjera kretanja, označava svrhu, označava neizravan objekt, te se koristi uz glagole koji impliciraju davanje (Bunt, 2003, pp. 160-162). Naravno, to ne znači da dativ nema funkcije koje se ne mogu označiti česticom *NI*, niti da padežna čestica *NI* nema funkcije koje se ne mogu označiti dativom, ali su veoma dobra aproksimacija jedna za drugu. U sljedećem primjeru se jasno vidi preklapanje u specifičnijim funkcijama:

87) "Vidiš li, kako je moj posao izvrstan!" reče Gita ponosno **Hlapiću**. [p.45]

88) 「あたしの仕事がどんなにすばらしいか、わかったでしょ！」とギタはフラピッチに誇らしげにいます。 [p.61]

89) „*Atashi no shigoto ga donna ni subarashii ka, wakatta desho!*“ *To Gita ha Furappchi ni hokorashige ni iimasu.*

6.3.3 Dativ uz ostale čestice

Premda je čestica *MADE* i dalje logična treća najfrekventnija čestica koja se preslikala iz genitiva u obrađenim rečenicama, ostala preslikavanja bi se mogla svrstati kao neka vrsta iznimke, odnosno objasniti kao izbor prevoditelja. Na primjer, oba primjera u kojemu se dativ preslikava u padežnu česticu *WO* su se pojavila iz razloga što je rečenica malčice preformulirana:

90) Ah, kako su se svi težaci, a i gospodar **tomu** smijali! [p.45]

91) これを見たみんなは、おなかを抱えて笑いました。 [p.59]

92) **Kore wo mita minna ha, onaka wo kakaete waraimashita.**

Prijevod pod 92) doslovno preveden nazad na hrvatski bio bi sličniji rečenici: „Oni koji su **to** vidjeli, držali su se za trbuh, smijali su se“, te je zato i logično da se javlja čestica za izravni objekt *WO*, a ne očekivana čestica *NI*, što samo svjedoči tome kako nije uvijek dovoljno doslovno prevoditi rečenice.

6.4 Akuzativ

U kontrastu s dativom, akuzativ se definira kao padež koji označava konačnu direktivnost. Dok je imenica označena dativom služila samo kao orijentir, s akuzativom se dodatno podrazumijeva da će se kretanje dovršiti u potpunosti, odnosno da će se stići do cilja (Silić, Pranjković, 2005, p. 223). Međutim, u drugim gramatikama se govori o akuzativu kao padežu „bližeg objekta“, te su navede brojne funkcije akuzativa: akuzativ kao bliži objekt, kao unutrašnji ili tautološki objekt, logički subjekt, vremenski akuzativ, akuzativ mjere, akuzativ s infinitivom i načinski akuzativ (Kljajić, 2020, pp. 23-24). Uz to, akuzativ je padež koji u hrvatskom jeziku može stajati uz mnogo različitih prijedloga, te nije uopće neočekivano da se akuzativ u obrađenim rečenicama preslikava u mnoštvo različitih padežnih čestica. Imenice su popraćene s 13 različitih čestica, među kojima su sve padežne čestice japanskog jezika:

AKUZATIV		
Čestica	Broj	Postotak
<i>WO</i>	39	44.83
<i>NI</i>	19	21.84
<i>NO</i>	6	6.90
<i>GA</i>	4	4.60
<i>MO</i>	4	4.60
<i>TO</i>	4	4.60
<i>Bez</i>	3	3.45
<i>HE</i>	3	3.45
<i>HA</i>	1	1.15
<i>KARA</i>	1	1.15
<i>MADE</i>	1	1.15
<i>NADO</i>	1	1.15
<i>YA</i>	1	1.15
SUMA	87	100

Tablica 6: Preslikavanje akuzativa u čestice

6.4.1 Akuzativ uz česticu *WO*

Iz danog uzorka možemo vidjeti da se akuzativ preslikao u imenicu uz koju je stajala padežna čestica *WO* u 44.83% slučajeva. To je daleko najveći postotak za ijednu česticu pri preslikavanju. Drugi po redu najveći postotak je tek 37.50% u slučaju dativa i padežne čestice *HE*. Drugim riječima, od svih padeža, najsigurniji smo za akuzativ po pitanju u koju padežnu česticu će se preslikati. To je ujedno i očekivano. Za hrvatski jezik govorimo da je strukture subjekt-predikat-objekt, dok za japanski subjekt-objekt-predikat, ali iz obje konstatacije je jasno koliko je važno definirati uloge subjekt i objekta, odnosno koliko se često pojavljuju u rečenicama u svojim izvornim značenjima. Japanska padežna čestica *WO* označava izravni objekt te se slaže s hrvatskim akuzativom (Makino, Tsutsui, 1986, pp. 347-348). U svakom slučaju, akuzativ predstavlja neku vrstu direktivnosti kao što to čini i čestica *WO*. Promatramo li u obrađenim rečenicama imenice u akuzativu i imenice u koje se one preslikavaju zasebno, vidi se jasna veza:

93) Vješala se nogama i spuštala **glavu** dolje, vješala se kljunom i spuštala **noge** da vise, a poslije se opet prenavljala i nakretala **glavu** kao gospojica na šetnji. [p.44]

94) それから、足でぶらさがって**頭**を下にしたり、くちばしでぶらさがって**足**を下にたらしたり、こんどは気取ったお嬢さまが散歩しているときのように、**頭**を傾けて左右をかわるがわる見たり... [p.59]

95) *Sorekara, ashi de burasagatte **atama wo shita ni shitari**, kuchibashi de burasagatte **ashi wo shita ni tarashitari**, kondo ha kidotta o jou sama ga sanpou shiteiru toki no you ni, **atama wo katamukete sayu wo kawarugawaru mitari**...*

Vidimo kako su se sve tri imenice u akuzativu iz rečenice a) preslikale u česticu *WO*. Veza hrvatskog akuzativa i japanske čestice *WO* je daleko najkonzistentnija, od 39 zabilježenih slučajeva preslikavanja, 35 ih je primjer u kojemu akuzativ i *WO* oboje vrlo jednostavno izražavaju direktan objekt. Ostala 4 slučaja se javljaju u konstrukcijama u kojima se akuzativ koristi uz prijedlog „kroz“:

96)Plešući provlačila se kroz jedan mali **obruč**, koji je u ruci držala. [p.42]

97)踊りながら、手に持っていた小さな輪をくぐり抜けます。 [p.56]

98)*Odori nagara, te ni motteita chiisana wa wo kuguri nukemasu.*

Ovo je primjer u kojemu se čestica *WO* koristi uz glagol kretanja te opisuje prostor kroz koji se navedena kretnja događa, te se i po tome podudara s akuzativom (Bunt, 2003, p. 157). Od ostalih prijedloga uz koje akuzativ stoji: niz, uz, na, o, po, u, mimo, među, nad, pod, pred, i za nije garantirano da će se preslikati u česticu *WO* (Silić, Pranjković, 2005, pp. 224-230). U obrađenim rečenicama se zapravo pojavio samo akuzativ uz prijedloge: u, pod, na, za i kroz. Od njih je jedino „kroz“ konzistentno prelazio u *WO*.

6.4.2 Akuzativ uz česticu *NI*

Sljedeće najčešće preslikavanje u akuzativu je u česticu *NI* s nezanemarivih 21.84%. To se ne može smatrati iznimkom jer se ponovno nazire implikacija direktivnosti, bila ona granična ili negranična. U obrađenim rečenicama, prijedlozi uz akuzativ „pod“ i „na“ su se konzistentno preslikavali u česticu *NI*, uz dvije iznimke. Obje iznimke su primjeri u kojima je padežna čestica *NI* bila zamijenjena drugom česticom, u jednom slučaju česticom *HE*, a u drugom česticom *YA*:

99)"Ja ne idem na taj stari krov, da propadnem **u vatru**", vikao je drugi. [p.50]

100) 「あんな古い屋根にのるなんて、火の中へ落ちに行くようなもんだ。おれはいやだね。」と別の人が叫びます。 [p.66]

101) „*Anna furui yane ni noru nante, hi no naka he ochi ni iku you na mon da. Ore ha iya da ne.*“ to *betsu no hito ga sakebimasu.*

Izraz „u vatru“ iz g) se ponovno u japanskom prijevodu h) pojavljuje u obliku: imenica + *NO* + prijedlog-imenica + čestica, u ovom slučaju: „火の中へ [*hi no naka he*] (u vatru)“. Uz drugu iznimku s nepadežnom česticom *YA*, ovo je jedini put da se prijedlog „u“ uz akuzativ nije preslikao u česticu *NI*, a moguće da je to jednostavno iz zvučnih razloga. U slučaju s česticom *NI*: „火の中に落ちに [*hi no naka ni ochi ni*]“ bismo imali dvije padežne čestice *NI* jednu za drugom, te je prva moguće postala *HE* radi toga.

Međutim, prijedlog „u“ ne postaje uvijek „の中 [*no naka*] (u)“. U većini primjeri iz obrađenih rečenica je čestica *NI* dovoljna kako bi se ideja „u“ izrazila:

- 102) "Ako ih je onaj crni čovjek sakrio **u podrum**, Gita se tako vješto provlači kroz tijesni obruč, da će se i kroz mišju rupicu provući **u podrum**. [p.44]
- 103) 「もしあの男が**地下**にかくしたのなら、小さな輪を上手にくぐり抜けたギタだもの、ねずみの穴をくぐって、**地下室**に入ってしまうだろう。」 [p.58]
- 104) „*Moshi ano otoko ga chika ni kakushita no nara, chiisana wa wo jouzu ni kugurinuketa Gita da mono, nezumi no ana wo kugutte, **chikashitsu ni haitteshimau darou.***“

Obzirom da čestica *NI* može imati ulogu označavanja mjesto gdje se kretanje odvija, uz glagole kretanja nije nužno dodati konstrukciju „の中 [*no naka*] (u)“ (Bunt, 2003, p. 161). Slično vrijedi i za prijedlog „na“. Iz obrađenih rečenica 12 je primjera u kojima se akuzativ uz prijedlog „na“ preslikava u česticu *NI*, samo jedan od njih je dodatno opisani konstrukcijom „の上 [*no ue*] (na)“ u japanskom prijevodu:

- 105) Popela se hitro kao mačka **na uže**, i počela je hodati na onom tankom užetu visoko u uzduhu. [p.43]
- 106) そして、猫のようにすばやく**綱の上**によじのぼり、空中高くかかった細い綱の上を歩きだしたのです。 [p.56]
- 107) *Soshite, neko no you ni subayaku **tsuna no ue ni yojinobori, kuuchuu takaku kakatta hosoi tsuna no ue wo arukidashita no desu.***

Moglo bi se pretpostaviti da je razlog dodatnom pojašnjenju „の上 [*no ue*] (na)“ u rečenici 106) ovdje to što je „uže“ relativno neočekivan objekt za penjanje, njegova primarna funkcija je drugačija. Ostali primjeri su uglavnom lokacije za koje je jasno kamo bi netko dospio da su mu cilj kretanja: zemlja, krov, tavan i slično.

6.4.2 Akuzativ uz ostale čestice

Kada se radi o nekoj vrsti direktivnost, čestice: *WO, NI, HE, KARA, MADE*, akuzativ se predvidljivo preslikava s ukupno 72.47%. U ostalih 27.53 slučajeva, stvari su manje jasne, ali najčešće se javlja čestica *NO*. Međutim, jedino što bi se iz obrađenih rečenica moglo

predstaviti kao pravilo je način na koji se vremenski akuzativ, na primjer: „za večeru“, preslikava. Takav akuzativ je specifičan uz prijedlog „za“ jer označava „vremensku namjenu“ odnosno označava vrijeme u kojemu je povezan cilj kakve akcije s vremenom u kojemu se ona događa (Silić, Pranjković, 2005, p. 229). U primjeru p) će „za večeru“ postati sličniji izrazu „večernji“, te će se stoga pojaviti čestica *NO*:

- 108) Zatim su Giti dali **za večeru** graha i krumpira... [p.45]
- 109) ギタにも夕食の豆とジャガイモが渡されました。 [p.60]
- 110) *Gita ni mo **yuushoku no** mame to jyagaimo ga watasaremashita.*

Konačno, situacija koja se u obrađenim tekstovima događa rijetko, ali bi se u većem korpusu mogla pojaviti češće je slučaj s preslikavanjem akuzativa u česticu *GA*. U sva 4 obrađena primjera se to dogodilo uslijed promjene glagolskog načina iz originalnog teksta u prijevod, odnosno objekt u aktivnoj rečenici postaje subjekt u pasivnoj. To je nešto o čemu treba voditi računa kada se prevodi i pokušava izabrati koja je japanska padežna čestica odnosno koji je hrvatski padež prikladan. Jedan od primjera je sljedeći:

- 111) Drugi seljak dao je kabao trećemu, treći četvrtomu, i tako su žurno davali jedan drugomu **vodu**, a onaj posljednji bio je sasvim blizu vatre. [p.49]
- 112) 渡された人はその次の人へ渡し、その人はまたその次の人へ、というぐあいに、急いで次から次へと**水**が渡され... [p.65]
- 113) *Watasareta hito ha sono tsugi no hito he watashi, sono hito ha mata sono tsugi no hito he, toiu guai ni, isoide tsugi kara tsugi he to **mizu ga** watasare...*

6.5 Lokativ

Gis (2011, pp. 53-54) analizira dativ i lokativ u svojem radu te navodi mnoge načine za poimanje njegovih uloga u usporedbi s ulogama dativa: dok je dativ padež namjene i cilja, lokativ je prvenstveno padež mjesta te pravi kontrast između dativa kao dinamičkog padeža te lokativa koji je statičan, odnosno obilježava mirovanje u mjestu, ali i vremenu. Tako definiran lokativ je teško poistovjetiti s japanskim padežnim česticama (Silić, Pranjković, 2005, p. 230). Zapravo, ako je lokativ padež mjesta, ne bi li čestice *NI* i *DE* kao čestice koje izražavaju mjesto trebale biti visoke frekvencije u preslikavanju? Lokativ po preslikavanju u različite čestice ne izgleda toliko raznolik, ali je zato po distribuciji frekvencija najmanje jasan. Između svake od prvih 5 najčešćih padežnih čestica se nalazi razlika od samo 2.38% te jedino genitiv ima nižu najvišu frekvenciju čestice s česticom *KARA* na 19.30%, dok je u slučaju lokativa to čestica *WO* s 21.43%.

LOKATIV		
Čestica	Broj	Postotak
<i>WO</i>	9	21.43
<i>NO</i>	8	19.05
<i>DE</i>	7	16.67
<i>HA</i>	6	14.29
<i>NI</i>	5	11.90
Bez	3	7.14
<i>MO</i>	3	7.14
<i>HE</i>	1	2.38
SUMA	42	100

Tablica 7: Preslikavanje lokativa u čestice

Međutim, varljivost čestice *HA* i *MO* moguće je zaobići u slučaju preslikavanja lokativa. Topikalizator *HA* te čestica *MO* se ne pojavljuju samostalno u određenim situacijama. Kada imenicu uz koju stoji čestica *DE* ili *NI* činimo temom, *DE* i *NI* se ne gube, već ostaju te dobivamo kombinacije *DE HA*, i *NI HA*, te *DE MO* i *NI MO*. Obzirom da je tema rečenice proizvoljna, ne moramo nužno praviti distinkciju između *NI HA* i *NI*, odnosno *DE HA* i *DE*. Time dobivamo alternativnu tablicu:

LOKATIV II		
Čestica	Broj	Postotak
<i>NI</i>	12	28.57
<i>DE</i>	9	21.43
<i>WO</i>	9	21.43
<i>NO</i>	7	16.67
Bez	3	7.14
<i>HE</i>	1	2.38
<i>MO</i>	1	2.38
SUMA	42	100

Tablica 8: Preslikavanje lokativa u padežne čestice

Alternativni prikaz prikazuje malo jasniju sliku u kojemu su očekivane čestice, one koje označavaju mjesto, najfrekventnije. Ipak, ne postoji velika distinkcija između frekvencija čestice *NI*, *DE*, *WO* i *NO* te se javlja pitanje postoji li pravilnost? Lokativ u hrvatskom jeziku dolazi isključivo uz prijedloge, te bi preslikavanje lokativa u različite čestice moglo ovisiti upravo o prijedlogu koji stoji uz lokativ. Uz lokativ stoje prijedlozi: „u“, „na“, „po“, „pri“ i „o“, od kojih se tri pojavljuju o obrađenim rečenicama (Silić, Pranjković, 2005, pp. 230-234). U tablici 9 je prikazana distribucija preslikavanja lokativu u različite čestice, ovisno o tome uz koji je prijedlog stajala dana imenicu u lokativu. Za stupce ispod podnaslova „NA“, „PO“ i „U“, vidljivo je koliki je broj i postotak preslikavanja za svaku česticu:

LOKATIV PRIJEDLOZI						
Prijedlog	NA		PO		U	
Čestica	Broj	Postotak	Broj	Postotak	Broj	Postotak
<i>NI</i>	7	38.89	0	0.00	5	29.41
<i>DE</i>	6	33.33	0	0.00	3	17.65
<i>NO</i>	4	22.22	0	0.00	3	17.65
<i>WO</i>	1	5.56	5	100.00	3	17.65
<i>HE</i>	0	0.00	0	0.00	1	5.88
BEZ	0	0.00	0	0.00	2	11.76
SUMA	18	100	5	100	17	100

Tablica 9: Preslikavanje lokativa ovisno o prijedlogu

6.5.1 Lokativ uz česticu *WO*

Iz tablice 9 se vidi kako čak ni s informacijama o prijedlozima nije jednostavno izvan konteksta utvrditi pravilnost u preslikavanju lokativa u čestice. Moglo bi se reći da je iznimka tomu prijedlog „po“ koji se u 100% slučajeva preslikao u česticu *WO*, makar bi se iz te činjenice moglo s većom sigurnošću izvlačiti zaključke kada bi obrađeni uzorak bio veći. U jednu ruku, moglo bi se reći da je od pronađena tri prijedloga upravo „po“ najspecifičnije definira lokaciju objekta. Moglo bi se reći da „u“ i „na“ ograničavaju lokaciju objekta u nekom trodimenzionalnom prostoru, dok prijedlog „po“ ograničava lokaciju objekta na dvodimenzionalnu plohu. Nadalje, prijedlog „po“ uz lokativ može često imati konotaciju da se kretanje odvija po čitavoj površini nekog predmeta (Silić, Pranjković, 2005, p. 232). To odgovara funkciji čestice *WO* (Makino, Tsutsui, 1986, pp. 349-350). Međutim, u obrađenim rečenicama ne postoji primjer koji bi ukazivao da je kretanje po čitavoj površini nečega bitno za značenje rečenice.

114) No Gita se smijala i hodala je u visini **po** tankom **užetu** tako sigurno, kao drugi čovjek po zemlji. [p.43-44]

115) でもギタは笑いながら、地面を歩いているかのようにしっかりと綱の上を歩いていました。 [p.58]

116) *Demo, Gita ha warainagara, jimen wo aruiteiru ka no you ni shikkari to **tsuna no ue wo aruiteimashita.***

U rečenici b) zapravo vidimo konstrukciju „綱の上を [*tsuna no ue wo*]“ što bi moglo implicirati značenje „po užetu“ u kontrastu s „綱の上に [*tsuna no ue ni*]“, na/ iznad užeta.

6.5.2 Lokativ uz česticu *NI*

Za razliku od čestice *WO*, za *NI* nije lako vidljiva pravilnost u preslikavanju iz lokativa ovisno o prijedlogu. Moguće je naravno reći inverzno da se ona ne pojavljuje uz česticu „po“, ali za prijedlog „na“ i „u“ se može jedino reći da je najčešća čestica, pogotovo za prijedlog „u“ u koju se preslikava 29.41%. Prednost čestici *NI* moguće pridodaje mogućnost lokativa da izražava vrijeme jer je to više funkcija čestice *NI* nego *DE* (Makino, Tsutsui, 1986, p. 289). Od 5 rečenica u kojima se *NI* javlja uz prijedlog „u“, 2 su na japanskom prevedena na način da imenica o kojoj se radi predstavlja vrijeme:

- 117) Prava je sreća, da Hlapić ima na svom putovanju takvoga druga, koji je i u **veselju** i u **žalosti** mudar i dobar! [p.42]
- 118) うれしいときにも悲しいときにも、かしこく頼もしい連れ、ブンダシュがいてくれるのは、フラピッチにとって本当に幸せなことでした。 [p.56]
- 119) ***Ureshii toki ni mo kanashii toki ni mo, kashikoku tanomushii tsure, Bundashu ga itekureru no ha, Furapicchi ni totte hontou ni shiawase na koto deshita.***

Vidimo pod 117) kako izrazi „u veselju“ i „u žalosti“ imaju vremenski aspekt. Odgovaraju na pitanja pod kojim uvjetima, odnosno kada je Hlapićev drug (Bundaš) mudar i dobar? Odgovor na pitanje je „i u veselju i u žalosti“ te se značenje tih „i“ vidi u japanskom prijevodu kroz česticu *MO* koja je prisutna nakon obje konstrukcije: „うれしいときにも [*ureshii toki ni mo*] (i kada je veselo)“ i „悲しいときにも [*kanashii toki ni mo*] (i kada je žalost)“, no to ne mijenja činjenicu da u drugom kontekstu čestica *MO* ne bi bila korištena. S druge strane, frekvencija čestice *NI* puno je sličnija čestici *DE* uz prijedlog „na“, koji se u obrađenim rečenicama ni jednom nije koristio u kontekstu označavanja vremena, što bi moglo ići u prilog objašnjuju češćeg korištenja čestice *NI* uz lokativ, kada u pravilu obje čestice mogu označavati prostor.

6.5.3 Lokativ uz česticu *DE*

Konačno, čestica *DE* se u obrađenim rečenicama javlja uz lokativ otprilike jednako često kao i čestica *NI*, ali ipak manje. Već je bilo spomenuto kako je lokativ statički padež koji može označavati prostor, ali se jednostavno rečeno u japanskom jeziku prostor označava s dvije moguće čestice. Prva od njih je čestica *NI* o kojoj je bilo riječ u prijašnjem odlomku, a druga je čestica *DE*. Za razliku od čestice *NI*, koja označava mjesto postojanja ili stanja, čestica *DE* označava mjesto na kojemu se odvija neka radnja (NINJAL, 1978, p. 37). Kada je riječ o lokativu i čestici *DE*, vidimo uzorak koji je nalik sljedećem primjeru:

120) Žene su jaukale: "Jao! poginut će to dijete **na krovu!**" [p.51]

121) 女の人たちはわめきました。「あの子は屋根の上で死んでしまうわ！」
[p.68]

122) *Onna no hito tachi ha wamekimashita.* „*Ano ko ha yane no ue de shindeshimau wa!*“

Radnju koje žene opisuju pod 120) je umiranje, a mjesto na kojemu će se ta radnja odviti je krov. Radi se o lokativu uz česticu „na“, te se u prijevodu 121) vidi poznata konstrukcija „*屋根の上で [yane no ue de] (na krovu)*“ koja također opisuje mjesto radnje glagola „*死ぬ [shinu]* (umrijeti)“. Zapravo, od šest slučajeva kada se lokativ s prijedlogom „u“ preslikao u česticu *DE*, pet puta vidimo konstrukciju „*の上で [no ue de] (na)*“. Jedina iznimka je bila u konstrukciji „na kolcima“ u kojemu je lokativ izražavao sredstvo što je još jedna od njegovih funkcija (Silić, Pranjković, 2005, p. 231). Moglo bi se zaključiti da je za lokativ bitno dodati konstrukciju „*の上で [no ue de] (na)*“ kada govorimo o prostornom odnosu. S druge strane, za situaciju kada lokativ dolazi uz česticu „u“ ni jednom nemamo dodatno pojašnjenje. Čini se da je samo čestica *DE* dovoljna za prenošenja smisla unutrašnjosti.

6.6 Vokativ

Vokativ je najrjeđi padež u hrvatskom jeziku (Kolaković, 2007, p. 257). U obrađenim rečenicama se pojavljuje samo dva puta, što je puno manje od očekivanog, te u oba puta se zaziva bog. Na japanskom jeziku vokativ se u principu ne izražava japanskim padežnim česticama, već drugim tehnikama. Iz oba primjera vidimo sljedeću situaciju:

123) "Bože moj, kako li će to biti bez vatrogasaca", pomislio je Hlapić, kad su došli k vatri. [p.49]

124) 「なんてこった、消防隊なしでどうやって消そうっていうんだ。」と火の
ところまできたフラピッチは思いました。 [p.65]

125) „*Nan te kotta, shouboutai nashi de douyatte kesou tte iun da.*“ *to hi no tokoro made kita Furapicchi ha omoimashita.*

126) **Bože moj**, kako je to strašno kad kuća gori! [p.49]

127) ああ、まったく家が燃えるというのはなんともものすごいことでしょう！
[p.65]

128) *Aa, mattaku ie ga moeru to iu no ha nan to mono sugoi koto deshoul*

Obzirom da se vokativ u oba slučajeva pojavio u frazi „Bože moj“, vidimo da se u prikazanom prijevodu koristi ekvivalent po komunikacijskoj ulozi – u prvom slučaju izražava iznenađenje, u drugom bol i nevjericu. Vokativ kao koncept je na japanskom „呼格 [kokaku]“, te se može izraziti česticom YO, međutim ono se rijetko koristi u svakodnevnom životu, već je više poetičan izraz. Primjer nečega što bi se moglo zazivati je vjetar „風 [kaze]“, ili proljeće „春 [haru]“. Oba izraza su zapravo i naslovi pjesama „風よ [kaze yo] (Oj vjetro)“ i „春よ、来い [haru yo, koī] (Oj proljeće, dođi)“. U obje pjesme je u tekstu zazivanje popraćeno izrazom koji bi se mogao prevesti kao „dođi nam / dođi ovdje / dođi k meni“, te po tome funkcija čestice YO zaista nalikuje vokativu.

6.7 Instrumental

Zadnji od sedam padeža u hrvatskom jeziku je instrumental. Primarna mu je uloga označavanja sredstva, odnosno predmeta kojim se služi kako bi se obavila neka radnja. Nadalje, instrumental može označavati društvo koje se označava prijedlogom „s(a)“ te može imati ulogu daljnjeg objekta. Uz to označava priložne oznake mjesta, vremena i načina (Silić, Pranjković, 2005, p. 235). Počevši od sredstva, u japanskom jeziku tu ulogu ima čestica *DE* (Orinčić, 2021, p. 32). Sukladno tome, iz tablice 8 se vidi kako je čestica *DE* najfrekventnija u preslikavanju s 34.62%. Slijede ostale čestice koje su sve barem dvostruko rjeđe od vodeće čestice *DE*, a odgovaraju ostalim funkcijama instrumentala.

INSTRUMENTAL		
Čestica	Broj	Postotak
<i>DE</i>	9	34.62
<i>WO</i>	4	15.38
<i>NI</i>	3	11.54
<i>NO</i>	3	11.54
<i>Bez</i>	2	7.69
<i>TO</i>	2	7.69
<i>GA</i>	1	3.85
<i>GOTO</i>	1	3.85
<i>HA</i>	1	3.85
SUMA	26	100

Tablica 10: Preslikavanje instrumentala u čestice

6.7.1 Instrumental uz česticu *DE*

Makino i Tsutsui (1986, pp. 105-111) definiraju tri primarne funkcije čestice *DE*: mjesto koje nije mjesto postojanja, sredstvo kojim se vrši neka radnja i vrijeme trajanja. Uz to, definiraju semantičke derivacije, odnosno dodatna značenje čestice *DE*: sredstvo, uzrok, razlog, materijal i cijenu. Podudaranje s funkcijama instrumentala koji nabrajaju Silić i Pranjković (2005, pp. 234-240) se očituje u postotku preklapanja, 34.62%. Nakon najjače korelacije od 44.83% koju vidimo kod akuzativa i čestice *WO*, čini se da je korelacija od otprilike 35% drugi najviši broj. Uz instrumental, ono je bilo vidljivo u paru nominativ - čestica *HA* (36.31%) i paru dativ - čestica *HE* (37.50%). Međutim, usprkos širokim funkcijama instrumentala i čestice *DE*, u obrađenim rečenicama se čestica *DE* koja se preslikala iz instrumentala isključivo koristila u ulozi sredstva. Po tome bi se moglo reći da je par instrumental - čestica *DE* relativno konzistentan što je vidljivo i u obrađenim rečenicama. Od devet puta što se instrumental preslikao u česticu *DE*, osam puta se radi o jasnom izražavanju sredstva kao što je to u sljedećem primjeru, dok se jednom javlja fraza koja je također prenosila smisao sredstva:

- 129) Zatim je udarala polako **nogom** u bubnjić i počela pjevati neku čudnu pjesmu, koju razumiju samo komedijaši i papige. [p.44]
- 130) それから**足**でゆっくり小太鼓を打ち、道化師とオウムだけしかわからない変わった歌をうたいはじめました。[p.59]
- 131) Sorekara **ashi de** yukkuri kotaiko wo uchi, doukeshi to oumu dake shika wakaranai kawatta uta wo utaihajimemashita.

7. Zaključak

U ovom se znanstvenom radu provela analiza izvornog hrvatskog teksta i njegovog izravnog prijevoda na japanski jezik kako bi se došlo do zaključaka o tome kako se preklapaju funkcije hrvatskih padeža i japanskih padežnih čestica. Kako bi se to postiglo, odredio se uzorak iz pseudo-nasumično izabranih poglavlja iz odabrane literature, te se stvorio korpus rečenica za obradu. Iz perspektive hrvatskog teksta, posebno su označene imenice i zamjenice koje se nalaze u njemu te su im bili zabilježeni padeži u kojemu se nalaze te prijedlozi uz koje stoje. Slično je učinjeno i s japanskim tekstom. Imenice iz japanskog teksta bile su obilježene česticom kojom su označene, odnosno manjkom čestice u tim slučajevima. Konačno, definirana su četiri principa pridruživanja te su se ona koristila kako bi se uparivali unosi iz oba teksta, jedan unos iz hrvatskog izvornog teksta s jednim iz japanskog. Tako je bilo moguće vidjeti koji hrvatski padež postaje koja japanska čestica, uz fokus na padežne čestice.

Analiza podataka je očekivano pokazala kako se hrvatski padeži i japanske padežne čestice relativno slabo preklapaju po funkcijama kojima služe, odnosno da je teško pronaći uzorak po kojemu se uparuju padež i čestica izvan konteksta. Hrvatski padeži se u prosijeku preslikavaju u svoju preferiranu padežnu česticu s vjerojatnošću od samo 33.52%. Kada se prijedlozi koji stoje uz imenicu također uzmu u obzir, uzorci postaju malo jasniji, ali ih je i dalje veoma teško definirati. Međutim, neke pravilnosti se ipak mogu izvući iz podataka. Odnosno neke čestice imaju padeže u koje se preslikavaju više od ostalih. Tako čestica *GA* preferira nominativ s 82.69%, čestica *HE* preferira dativ 75.00%, *WO* preferira akuzativ s 66.10%, dok imenice bez čestica iza sebe daleko iznad svega preferiraju nominativ s 71.05% i tako dalje. Tako je pokazano da je od svih padežnih čestica zapravo s 84.62% preslikavanja u genitiv *KARA* najpredvidljivija, dok je za padežnu česticu *NO* najteže predvidjeti u koji će se padež preslikati. Preslikavanje čestice *NO* je najčešće u genitiv, ali samo s 40.43%.

Iz navedenih podataka je vidljiva zanimljiva asimetrija između preslikavanja iz padeža u padežne čestice i obratno, što je posljedica toga da je padeža manje. Lakše je u prosjeku predvidjeti koji padež će padežna čestica postati, nego što je to obratno s 63.85% naspram 33.52%. Nadalje, preferirano preslikavanje nije nužno isto u oba smjera. Pogledamo li česticu *NI*, od svih padeža, s 25%, najvjerojatnije je za dativ da će se preslikati u nju. Međutim, kada se čestica *NI* preslikava, ona najčešće postaje akuzativ s 45.24%. Ovo je posljedica drugačije učestalosti različitih čestica i padeža u jeziku.

Iz perspektive padeža, mogu se tražiti grupacije čestica koje im često odgovaraju. Tako su najpredvidljiviji padeži nominativ, dativ i akuzativ. Nominativ s 83.23% odgovara skupini *HA + GA + bez*, dok dativ s 70.83% odgovara skupini *HE + NI + KARA*. Međutim, teško je definirati stroga pravila kada se zapravo većina padeža preslikava u većinu čestica. Stoga je interesantno i pristupiti problemu iz suprotnog stajališta i promatrati koji se padeži ne preslikavaju u koje čestice i obrnuto. Tako na primjer vidimo iz podataka da se dativ ni jednom nije preslikao niti u jednu od sljedeće četiri padežne čestice: *DE*, *GA*, *KARA*, *TO* niti se ijednom pojavio bez čestice. Nominativ se također ni jednom nije preslikao u česticu *DE*, a tako ni akuzativ, što govori o specijaliziranosti čestice *DE*. Slično pravilo se može izreći za česticu *HE*, koja se ni jednom nije preslikala niti u nominativ niti u instrumental, ali je zato prisutna barem u tragovima uz sve ostale padeže.

Rezultati su pokazali da je teško govoriti o pravilnostima bez dodatnih informacija kao što su prijedlozi, ali ipak nije nemoguće. Kada se uračunaju prijedlozi, može se doći do dodatnih saznanja. U slučaju ovog istraživačkog rada, teško je donositi zaključke o prijedlozima na osnovu veličine uzorka, ali primijećena su neka zanimljiva svojstva, kao što je to da je uz česticu „po“ u lokativu stajala isključivo čestica *WO*.

Jedino se o vokativu i čestici *YORI* nije moglo izvući značajnih zaključaka iz obrađenog uzorka, iako za vokativ i je bilo poznato da ne odgovara ni jednoj padežnoj čestici. Međutim, ustanovljena je određena korelacija vokativa u hrvatskom tekstu i funkcije završne čestice *yo* u japanskom prijevodu, što daje zanimljive naznake za buduća istraživanja. Zaključno, potvrđeno je da se hrvatski padeži i japanske padežne čestice ne

mogu poistovjetiti, ali je zato pokazano da između njih postoji veza koja se uz dovoljno jaku analizu ipak može iskoristiti kako bi se jedan jezik mogao bolje razumjeti kroz drugi.

8. Literatura

Brić-Mažuranić, I. (1977). Čudnovate zgrade šegrta Hlapića (Deveto izdanje), Mladost, Zagreb.

Brić-Mažuranić, I. (2006). 『見習い職人フラピッチの旅』 (Yamamoto I. 山本郁子, Trans.) (Original work published 1913) 株式会社小峰書店 (*Kabushikigaisha Komine shoten*), Tokyo (Original work published 1913).

Bunt, J. (2003). Oxford Japanese Grammar and Verbs. Oxford University Press Inc., New York.

Gis, I. (2011). Dativ i lokativ u suvremenim gramatikama. *Hrvatistika : studentski jezikoslovni časopis*, Vol. 5. No. 5.

Kawashima, S.A. (1999). A Dictionary of Japanese Particles. Kodansha International Ltd., Tokyo.

Kitahara, Y. 北原保雄. (1981). 『日本文法事典』 (*Nihon bunpou jiten* = Enciklopedija japanske gramatike). 有精堂出版社会社 (*Yuuseidou shuppansha kaisha*), Tokyo.

Kljajić, D. (2020). Padežna značenja u suvremenim hrvatskim gramatikama. [Završni rad, Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku].

Kolaković, Z. (2007). Zastupljenost padeža u hrvatskome jeziku u pisanim i govornim tekstovima. *Lahor : časopis za hrvatski kao materinski, drugi i strani jezik*, Vol. 2 No. 4.

Makino, S., Tsutsui, M. (1986). A Dictionary of Basic Japanese Grammar 日本語基本文法辞典. The Japan Time, Ltd., Tokyo.

Mitani, K. 三谷恵子. (1997). 『クロアチア語ハンドブック』 (*Kuroachia go handobukku* = Priručnik za hrvatski jezik). 大学書林 (*Daigaku shorin*), Tokyo.

Mori, H. 森秀明. (2017). 『一般的な日本語テキストにおける助詞比率の規則性』 (*Ippanteki na nihongo tekisuto ni okeru joshi hiritsu no kisokusei* = Pravilnosti u omjerima čestica u japanskim tekstovima generalno). 「言語資源活用ワークショップ発表論文集」 (*Gengo shigen katsuyou wākushoppu happyou ronbun shuu* = Zbornik radova prezentiranih na radionici o korištenju jezičnih resursa) Vol 2 pp. 9-22.

National Institute for Japanese Language and Linguistics [NINJAL] 国立国語研究所. (1978). 『日本語の文法 (上)』 (*Nihongo no bunpou (jou)* = Japanska gramatika (viša)). 大蔵省印刷局 (Ookurashou insatsu kyoku), Tokyo.

Orinčić, I. (2021). Izricanje padežnih uloga u japanskom jeziku. [Završni rad, Sveučilište Jurja Dobrile u Pulji].

Silić J., Pranjković I. (2005.). Gramatika hrvatskog jezika za gimnazije i visoka učilišta. Školska knjiga, Zagreb.

Stickel, G. (1916). Deutsch-japanische Kontraste Vorstudien zu einer kontrastiven Grammatik. TBI Verlag Gunter Narr Tübingen, Tübingen.

Stolac, D. (2017). Slavenski genitiv u hrvatskome jeziku. *Jezikoslovlje*, Vol. 18. No. 1.

Sugimura, Y. 杉村泰. (2002). 『イメージで教える日本語の格助詞』 (*Imēji de oshieru nihongo no kakujoshi* = Podučavanje japanskih padežnih čestica slikama). 「言語文化研究叢書」 *Language and Culture Research Series* Vol 1 pp. 39-55.

Udier, S.D., Gulešić-Machata, M., Čilaš-Mikulić, M. (2006). Gramatičko-semantički pristup obradi padeža. *Lahor : časopis za hrvatski kao materinski, drugi i strani jezik*, Vol. 1 No. 1.

Vince, J. (2008). Uzmak genitiva izravnoga objekta. *Slovo : časopis Staroslavenskoga instituta u Zagrebu*, No. 56-57.

Werner, A. (1998). Deutsche Modalpartikeln im Kontrast zum Japanischen - im Rahmen eines Wortartensystemvergleichs [Doktorska disertacija, Sveučilište u Siegen].

9. Sažetak

U hrvatskom jeziku uloga koju imenica ima u rečenici ovisi o padežu. Mehanizam koji to ostvaruje u japanskom jeziku je takozvana padežna čestica, rječica od jednog ili dva sloga koja se niže nakon japanske imenice. Hrvatski jezik ima sedam padeža i oni su: nominativ, genitiv, dativ, akuzativ, lokativ, vokativ i instrumental, dok su japanske padežne čestice korištene u ovom radu: *GA*, *NO*, *NI*, *HE*, *WO*, *KARA*, *MADE*, *DE*, *TO* i *YORI*. U ovom se istraživačkom radu analiziraju sličnosti i razlike u korištenju hrvatskih padeža i japanskih padežnih čestica. Prvo je definiran uzorak rečenica na kojem se vršilo istraživanje, a on se sastojao od teksta na hrvatskom jeziku i njegovog izravnog prijevoda na japanski jezik. Imenice iz izvornog teksta bile su uparivane s imenicama, odnosno sintagmama iz prevedenog teksta koristeći četiri principa koji su definirani u radu. Navedene uparene imenice se onda bile analizirane. Promatralo se koji se padež preslikava u koju padežnu česticu, te na koji način neki prijedlozi uz hrvatske imenice utječu na izbor čestice u japanskom prijevodu. Poglavlja u radu su podijeljena po hrvatskim padežima te se u svakom od njih razlaže za dani padež na koji se način i moguće iz kojih razloga prevodi u koju česticu. Sama analiza podataka je pokazala kako se hrvatski padeži i japanske padežne čestice slabo preklapaju po funkcijama kojima služe, odnosno da je teško pronaći uzorak po kojemu se uparuju padež i čestica izvan konteksta. Iako je stanje malo jasnije kada se prijedlozi koji stoje uz imenicu također uzmu u obzir. Međutim moguće je izvući neke pravilnosti iz podataka, odnosno pokazano je kako se neke padežne čestice češće preslikavaju u određene padeže nego što to druge čestice rade, te bi saznanja te vrste potencijalno bila korisna hrvatskim govornicima koji uče japanski jezik i obratno.

Ključne riječi: japanski jezik, hrvatski jezik, padeži, padežne čestice, prijedlozi

10. Summary

In the Croatian language grammatical cases determine the grammatical function of nouns in a sentence. The mechanism which accomplishes this in the Japanese language is the so-called case particle, a short word of one to two syllables which follows a noun. The Croatian language has seven grammatical cases, and they are as follows: nominative, genitive, dative, accusative, locative, vocative, and instrumental, while the ten Japanese case particles used in this thesis are: *GA*, *NO*, *NI*, *HE*, *WO*, *KARA*, *MADE*, *DE*, *TO* and *YORI*. The goal of this research is to analyse and compare the functions of Croatian grammatical cases and Japanese case particles. First a sample which could be analysed was defined, and it consisted of an original text written in Croatian and its direct translation to Japanese. Nouns from the original text were paired with nouns from the translation using four principles defined in this research. The mentioned noun pairs were then analysed. Which grammatical case becomes which case particle was observed and the role of Croatian prepositions in determining this was also considered. The chapters in this research are organised in a way that follow Croatian grammatical cases, and in each chapter, it is described in what way a given case becomes a case particle in the translated text. The analysis showed that there is no significant overlap in the functions of any pair of grammatical case and case particle. In other words, the translations rely heavily on context. However, considering prepositions does make finding patterns a little clearer. It is possible to identify some patterns from the data as some grammatical cases simply got translated to certain case particles more often than others. And it is these kinds of insights that could potentially be useful to Croatian speaking learners of Japanese and vice versa.

Keywords: Japanese language, Croatian language, grammatical cases, case particles, prepositions

11. 論文の要旨

格とは文の中での述語に対して、名詞の文法的役割を表すものである。格は言語によって違う過程で表される。例えば、クロアチア語においては、格が名詞の活動によって表されるが、日本語においては、名詞の後ろに付く「格助詞」という一定の独立した形式で表されるのが普通である。クロアチア語は「nominativ」「genitiv」「dativ」「akuzativ」「lokativ」「vokativ」と「instrumental」と呼ばれている格が七つある。一方、日本語は「が、の、を、に、へ、と、より、から、まで、で」という助詞が格助詞として分類されている。本研究では、クロアチア語の格と日本語の格助詞の部分集合が表す文法的役割に同値性があるか考察することを目的とする。その上、もし同値性があれば、どのクロアチア語の格がどの日本語の格助詞に当たるかの証明も行う。まず、分析するテキストを選択した。クロアチア語の格がどの日本語の格助詞に当たるかということを考察できるように元々クロアチア語で書かれたテキストとそのテキストの翻訳を分析するデータとして決定した。本論文はイワナ・ブルリッチ=マジュラニッチ (Ivana Brlić-Mažuranić) によって書かれた「Čudnovate zgodbe šegrta Hlapića」というクロアチア語の小説と山本郁子によって翻訳された「見習い職人フラピッチの旅」というテキストを分析した。二つのテキストの名詞と代名詞を記録し、原作と翻訳の名詞をペアに組む方法を定義したうえで、ペアに組んだ。すると、分析されたテキストに現れているクロアチア語の名詞はどの日本語の名詞と格助詞に当たるかが分かるようになった。先行研究では日本語の格助詞の頻度とクロアチア語の格の頻度を調べ、その頻度と分析したテキストにある頻度を比較した。主に同じであった。そして、クロアチア語の格の観点から格を一つずつ次の通り分析した。クロアチア語のテキストにおける名詞の格が

日本語のテキストではどの格助詞で表されているかというデータを示す表を作り、それにより、クロアチア語の格と日本語の格助詞のペアにははっきりした同値性はないと証明した。接置詞は、クロアチア語の格より、日本語の格助詞の役割に近いこともデータから明らかになった。それぞれのクロアチア語の格がどの日本語の格助詞にどの割合で翻訳されるかという傾向を示した。クロアチア語の格が日本語の翻訳のテキストの助詞にマッピングされる確率は平均でわずか 33.52% であった。一方、日本語の格助詞は平均で 63.85% で同じクロアチア語の格に翻訳される傾向があった。その中で値性が一番高い格助詞「から」は 84.62% の割合で「genitiv」に翻訳された。つまり、格助詞「から」を見るとクロアチア語に高い確率で「genitiv」になることが明らかになった。逆に、同値性が全然ないのは「vokativ」呼格である。分析されたデータと先行研究によるとクロアチア語の呼格は格助詞で表すことができないという結果になった。

【キーワード】

日本語、クロアチア語、格、格助詞、接置詞